Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 30 Август Шанба.
№ 68 (14460)

Чинакам халқ бўлсак, чинакам миллат бўлсак, улкан, қудратли дарёга айланайлик, фарзандларимизга ўзгалар ҳавас қиладиган озод ва обод ватан қолдирайлик.

Ислом КАРИМОВ

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси тўққизинчи сессияси тўғрисида

АХБОРОТ

29 август куни Тошкентда биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўққизинчи сессияси ўз ишини бошлади.

Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этмоқда.

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, хорижий давлатлар элчилари ва дипломатия корпуси вакиллари, республика ва хорижий оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлишган.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқарди.

Сессия иши бошланишидан олдин депутатлар Олий Мажлис депутати Ч.Абдиров хотираси учун бир дақиқа сукут сақладилар.

Олий Мажлис сессиянинг ишчи органи - котибиятни тузди, кун тартибини тасдиқлади.

Депутатлар мандат комиссиясининг раиси Ш.Мирзиёевнинг маърузасини тинглаб, 27 июл куни янги сайланган Олий Мажлис депутатлари Т.Даминов, С.Хусенов, Х.Дўстмуҳамедов, Н.Аминов,Н.Мўминов, Р.Жумаев, А.Саидов ва Б.Юсуповнинг ваколатларини тўғри деб топдилар.

Депутатлар кун тартибидаги масалаларни кўриб чиқишга киришдилар.

Сессия иштирокчилари ва хорижий меҳмонлар Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва таълим тизимида бўладиган ислоҳот тўғрисидаги нутқини зўр эътибор билан тингладилар. Сўзга чиққан Ўзбекистон Фанлар Академияси Президенти Т.Жўраев, Учқўрғон туманидаги 20-мактаб директори Ҳ.Қурбоналиев, Тошкент Давлат Университети ректори вазифасини бажарувчи, «Халқ бирлиги» ҳаракатининг раиси Т.Долимов, Самарқанд шаҳар темирйўл тумани халқ таълими бўлими мудири З.Ҳасанова, 1-Тошкент Тиббиёт институти ректори, «Адолат» социал-демократик партиясининг биринчи котиби Т.Даминов, Риштон туманидаги 51-мактаб директори И.Раҳмонов, Косонсой тумани ҳокими Т.Маризаева, «Камолот» жамғармаси Қашқадарё бўлими раиси Б.Юсупов, Боғот тумани ҳокими Ш.Хўжаниёзова, Ўзбекистон халқ-демократик партияси Марказий кенгашининг биринчи котиби А.Жалолов, Хўжайли тумани ҳокими С.Нурхўжаев, Сариосиё тумани ҳокими Қ.Холдоров, парламентнинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари П.Қодиров Президент ўртага қўйган таълим тизимини ва кадрлар тайёрлашни ислоҳ қилиш ғояси қатта сиёсий, иқтисодий ва илмий аҳамиятга эга бўлиб, Ўзбекистоннинг бутун халқ хўжалигини янада юксалтириш, республиканинг интеллектуал салоҳиятини ўстириш, мамлакат қудратини ошириш, унинг мустақиллигини мустаҳкамлаш тўғрисидаги ғамхўрлик натижаси эканини мамнуният билан қайд этдилар. Нотиқлар бу ҳужжатларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаган ҳолда, уларни такомиллаштиришга оид бир қанча таклифларни киритдилар. Парламент Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини тасдиқлади, таълим тўғрисидаги қонунни қабул қилди ва Вазирлар Маҳкамасига уларни амалга ошириш тадбирларини ишлаб чиқиш ва ҳаётга жорий этишни топширди.

Сессиянинг биринчи иш куни кечки мажлиси Конституциявий суд раиси, Фуқаролар ҳуқуқий тарбиясини яхшилаш масалалари бўйича комиссиянинг ишчи гуруҳи раҳбари Б.Эшоновнинг Жамиятда ҳуқуқий маданиятни ошириш миллий дастури лойиҳаси тўғрисидаги маърузаси билан бошланди. Самарқанд вилояти ҳокими А.Мардиев, Ўзбекистон Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлими Тил ва адабиёт институти бўлим мудири Х.Ҳамидов, «Миллий тикланиш» газетасининг бош муҳаррири, «Миллий тикланиш» демократик партияси раиси И.Ғафуров сўзга чиққанидан сўнг Дастур тасдиқланди.

Сўнгра депутатлар Миллий хавфсизлик концепциясини кўриб чиқишга киришдилар. Олий Мажлиснинг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитасининг раиси Б.Наимовнинг маърузаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро тадқиқотлар институти директори М.Раҳмонқулов,Нукус тумани ҳокими У.Хўжаназаров, Олий Мажлис ҳузуридаги Амалдаги қонунлар мониторинги институти директори А.Турсунов сўзга чиққанидан сўнг бу ҳужжат ҳам тасдиқланди.

Олий Мажлис Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитасининг раиси А.Йўлдошев сессия иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси божхона кодекси ва бож тарифлари тўғрисидаги қонун лойиҳалари ҳақида ахборот берди. Бу икки ҳужжат лойиҳаларини муҳокама қилишда Бухородаги «Пахтасаноатсотиш» акционерлик жамияти бошқаруви раиси М.Умаров, Шеробод тумани қишлоқ хўжалик техникаси билан таъминлаш ва таъмирлаш бирлашмасининг бошлиғи Х.Пайғамов, Ўрта Чирчиқ туманидаги темирбетон буюмлар заводи директори В.Халилов,Андижон шаҳри ҳокими А.Собиров, «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акционерлик компанияси поездлар ҳаракати хавфсизлиги бўйича бош тафтишчиси С.Турдиқулов, Нарпай тумани, Бобур номидаги агрофирма раиси С.Ҳабибов иштирок этди. Парламент божхона кодексини тасдиқлади ва бож тарифи тўғрисидаги қонунни қабул қилди.

Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитаси котиби Т.Файзуллаев Давлат божхона хизмати тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Маъруза юзасидан Учкўприк тумани ҳокими А.Йўлбарсов, «Шерободсувхўжаликқурилиш» трестининг бошқарувчиси М.Бойкелдиев, Қизилтепа тумани ҳокими Т.Фатуллаевсўзга чиқди. Бу қонун ҳам қабул қилинди.

Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасининг раиси А.Аҳадов Давлат солиқ хизмати тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Паркент тумани ҳокими Т.Холтоев, Уйчи туманидаги «Ипакчи» акционерлик жамиятининг раиси Т.Сатторов сўзга чиққанидан сўнг қонун қабул қилинди.

Шу билан Олий Мажлиснинг кечки мажлиси ёпиқ деб эълон қилинди. Олий Мажлиснинг тўққизинчи сессияси эртага ўз ишини давом эттиради.

БАРКАМОЛ АВЛОД — ЎЗБЕКИСТОН ТАРАҚҚИЁТИНИНГ ПОЙДЕВОРИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ IX СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам халқ ноиблари!

Азиз дўстлар!

Олий Мажлиснинг бугунги сессиясида кўриб, муҳокама қилинаётган, ҳаётимизни ҳал этувчи муҳим масалалар қаторида таълим-тарбия тизимини тубдан ўзгартириш, уни янги замон талаби даражасига кўтариш, баркамол авлодимиз келажагига дахлдор қонун лойиҳалари ҳам бор.

Фурсатдан фойдаланиб бугунги кун тартибига қўйилган мана шу масалалар бўйича ўзимнинг баъзи фикрларим, мулоҳазаларимни билдиришга рухсат бергайсиз.

Ҳурматли дўстлар!

Азиз ватандошлар!

Барчангиз яхши биласизки, келажак авлод ҳақида қайғуриш, соғлом, баркамол наслни тарбиялаб етиштиришга интилиш бизнинг миллий хусусиятимиздир.

Бу муқаддас заминда яшаётган ҳар қайси инсон ўз фарзандининг бахту саодати, фазлу камолини кўриш учун бутун ҳаёти давомида курашади, меҳнат қилади, ўзини аямайди.

Бола туғилган кунидан бошлаб оила муҳитида яшайди. Оилага хос анъаналар, қадриятлар, урф-одатлар бола зуваласини шакллантиради. Энг муҳими, фарзандлар оилавий ҳаёт мактаби орқали жамият талабларини англайди, ҳис этади.

Ўзбек оиласи мустабидлик замонида ҳам ўзининг тарихан шаклланган қиёфасини йўқотмади. Улуғ адибимиз Абдулла Қодирий қаҳрамонларидан бирининг: **«Бу хонадондан ҳеч ким норизо бўлиб кетган эмас»,** дея айтган гапларида элимизга хос катта ҳаётий фалсафа мужассам.

Бу йўқ жойдан пайдо бўлган гап эмас. Ота-онанинг фарзанд олдидаги бурчлари, ўзларининг охиратини обод этувчи қарзлари бор. Дину диёнатли хонадон оқсоқолларидан сўрасангиз, уларни лўнда қилиб санаб беради: **яхши ном қўйиш, яхши муаллим қўлига топшириш, саводини чиқариш, илмли, касбли-ҳунарли қилиш, бошини икки, уйли-жойли қилиш.**

Бугун ана шундай олижаноб анъаналар қайтадан мустаҳкам қарор топиши ва ривожланиши учун истиқлол шарофати туфайли энг қулай муҳит яратилди. Бу, шубҳасиз, биз ота-оналар ва мустақил, буюк келажакка интилаётган давлатимиз зиммасига жуда катта вазифалар ва масъулият юклайди.

Мана шунинг учун ҳам бугунги кунда биз бу масалага жиддий эътибор бермоқдамиз. Шунинг учун ҳам бу мақсадга қаратилган лойиҳалар жамоатчилигимиз диққат-эътибори марказига ўтмоқда, тарбия соҳаси ислоҳоти бугунги энг долзарб, эртанги тақдиримизни ҳал қилувчи муаммога айланмоқда.

Лўнда қилиб айтганда, бугунги кунда олдимизга қўйган буюк мақсадларимизга, эзгу ниятларимизга эришишимиз, жамиятимизнинг янгиланиши, ҳаётимизнинг тараққиёти ва истиқболи амалга оширилаётган ислоҳотларимиз, режаларимизнинг самараси тақдири — буларнинг барчаси, авваламбор, замон талабларига жавоб берадиган юқори малакали, онгли мутахассис кадрлар тайёрлаш муаммоси билан чамбарчас боғлиқлигини барчамиз англаб етмоқдамиз.

Шу билан бирга, ҳаммамиз яна бир ҳақиқатни англаб етмоқдамиз. Фақатгина чинакам маърифатли одам инсон қадрини, миллат қадриятларини, бир сўз билан айтганда, ўзлигини англаш, эркин ва озод жамиятда яшаш, мустақил давлатимизнинг жаҳон ҳамжамиятида ўзига муносиб, обрўли ўрин эгаллаши учун фидойилик билан курашиши мумкин.

Сир эмаски, **ҳар қайси давлат, ҳар қайси миллат** нафақат ерости ва ерусти табиий бойликлари билан, ҳарбий қудрати ва ишлаб чиқариш салоҳияти билан, балки **биринчи навбатда ўзининг юксак маданияти ва маънавияти билан кучлидир.**

Бундай бойликнинг аҳамиятини англаш учун чор Россиясининг Туркистон ўлкасидаги генерал-губернатори М. Скобелев:

«Миллатни йўқ қилиш учун уни қириш шарт эмас, унинг маданиятини, санъатини, тилини йўқ қилсанг бас, тез орада ўзи таназзулга учрайди», деб айтган гапини эслашнинг ўзи кифоя қилади.

Бундай ёвуз қарашларга қўшимча изоҳ беришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман. Лекин улардан керакли хулоса-сабоқ чиқариш учун бугун ҳам кеч эмас.

Шу боис мамлакатимизнинг истиқлол йўлидаги биринчи қадамлариданоқ, буюк маънавиятимизни тиклаш ва янада юксалтириш, миллий таълим-тарбия тизимини такомиллаштириш, унинг миллий заминини мустаҳкамлаш, замон талаблари билан уйғунлаштириш асосида жаҳон андозалари ва кўникмалари даражасига чиқариш мақсадига катта аҳамият бериб келинмоқда.

Бу жараёнда охирги йилларда қилган ишларимиз ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Мактаб соҳасида «Таълим ҳақида» Қонун қабул қилдик. 1996-1997 ўқув йилидан бошлаб мактабларнинг биринчи синфларида ўқиш янги алифбода олиб борилди. Янги имло, алифбода ўқитиш учун зарур дастур, қўлланма ва дарсликлар яратилди.

Шу давр мобайнида 300 га яқин янги турдаги таълим муассасалари очилди. Олий ўқув юртлари қошида 46 та лицей ташкил этилди, 800 га яқин ўқувчи чет элларда таълим олди, кўпгина ўқитувчилар хорижий давлатларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш мақсадида чет мамлакатларга бориб қайтди.

Жойларда мактабларга ва ўқитувчи мураббийларга, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, ёрдам бериш масалаларига эътибор анча кучайтирилди.

Ўрта махсус таълим соҳасида вилоятларда, жойларда бизнес мактаби, кичик ва ўрта мактаб учун касб-ҳунар курсларининг очилиши, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда янги мутахассислик (фермер, солиқ ва божхона ходими, аудит ва ҳоказо)ларнинг киритилиши эътиборга лойиқдир.

Тошкент, Самарқанд, Урганч, Тўрткўл ва Андижонда банк коллежлари ҳамда Тошкент аёллар коллежи ташкил қилиниши ҳам шулар жумласидандир.

Олий мактаб соҳасида тест усули жорий этилишини вилоятлар марказларида педагогика институтларининг университетларга айлантирилиши ва жойлардаги ўқув юртларига юқори таъсис низоми берилиши ташкил этилган миллий ташкилот ва халқаро жамоалар ҳисобидан чет элларга тажриба алмашиш ва талабаларни ўқишга юбориш йўлга қўйилиши, иқтисод ва бизнес соҳасидаги мутахассис ва ўқитувчиларни қайта тайёрлаш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар олиб борилиши, ўтиш даврида 2 мингдан ортиқ талаба ва мутахассиснинг чет элларда ўқиб келиши, 200 дан ортиқ чет эл мутахассисининг республикамиз ўқув муассасаларига жалб қилинишини қайд этишимиз зарур, деб ҳисоблайман.

Давлат ва ижтимоий қурилиш академияси, Банк ва Молия академияларини ташкил қилганимиз ҳозирданоқ ўз самарасини бераётганини катта мамнуният билан таъкидлашимиз лозим.

«Маҳалла», «Камолат», «Соғлом авлод учун», «Нуроний», «Улуғбек», «Умид» жамғармаларининг таълим-тарбия соҳасидаги эзгу ишларини, ўсиб келаётган авлодни жисмонан соғлом ва маънавий жиҳатдан баркамол қилиб тарбиялашга қўшаётган ҳиссалари ҳақида алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Бу борада амалга оширилаётган ижобий тадбирларимиз кам эмас.

Аммо ҳолисона баҳо берганда, шуни тан олишимиз керакки, ўтган давр мобайнида амалга оширилган тадбирларимиз бугун ҳаёт талаб қилаётган натижаларни бераётгани йўқ. **Аввало шуни таъкидлашимиз керакки,** биз эски, шўролар замонидан қолган таълим-тарбия тизимига хос мафкуравий қарашлардан ва сарқитлардан ҳали-бери тўлиқ қутулганимиз йўқ.

Иккинчидан, барча амалдаги ўзгаришлар ва тадбирлар, асосан юзаки бўлиб, таълим-тарбия ва ўқув жараёнларининг таркибини, босқичларини бир-бири билан узвий боғлаш, яъни узлуксиз таълим-тарбия тизимини ташкил қилиш муаммоларини ечиб берган эмас.

Учинчидан, бизнинг амалдаги таълим-тарбия тизимимиз бугунги замонавий, тараққий топган демократик давлатлар талабларига жавоб бера олмаслиги кўп жойларда яққол кўринмоқда.

Бугунги кунда мутахассис кадрларни тайёрлаш, таълим ва билим бериш тизими, ҳаётимизда, жамиятимизда бўлаётган ислоҳот, янгиланиш жараёнлари талаблари билан яқиндан боғланмаганлиги ҳар томонлама сезилмоқда.

Рухсатингиз билан, азиз дўстлар, ана шу масалаларга алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Очиқ тан олиш керак: мактабларнинг моддий базаси жуда ночор. Бу масалада нақадар оқсоқлигимизни, ночорлигимизни, биринчи навбатда, қишлоқ жойлардаги аҳвол-вазият мисолида очиқ тан олишимиз керак.

Иккинчи масала, аввал айтганимдек, тарбиячи, яъни ўқитувчига бориб тақаляпти.

Тарбиячиларнинг ўзига замонавий билим бериш, уларнинг маълумотини, малакасини ошириш каби пайсалга солиб бўлмайдиган долзарб масалага дуч келмоқдамиз.

(Давоми 2-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

«ЎЗБЕКИСТОН ҚАҲРАМОНИ» УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга ва ишлаб чиқариш соҳаларида иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишга қўшган улкан ҳиссаси ҳамда фуқароларнинг соғлигини муҳофаза қилиш, ёшларга таълим ва тарбия бериш борасидаги давлат ва халқ олдидаги қаҳрамонона меҳнати учун қуйидагиларга «Ўзбекистон қаҳрамони» унвони берилиб, олий нишон — «Олтин юлдуз» медали топширилсин:

Мадалиева Манзура Абдуллаевна — Қўқон шаҳридаги 10-ўрта мактаб математика ўқитувчиси, Фарғона вилояти

Саитова Онесия Саитовна — Қорақалпоғистон Республикаси 1-туғуруқхонасининг гинекология бўлими мудири

Умаров Холхўжа Мукаррамович — «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси «Тошмахсуспардозқурилиш» акциядорлик жамияти 42-қурилиш бошқармаси сувоқчилар бригадаси бошлиғи

Қувақов Машарип — Боғот туманидаги «Боғот» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси, Хоразм вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 26 август.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ СОҲАСИДА АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотлари қўмитасининг 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги Давлат мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларига биноан

Мусиқа санъати соҳасидаги энг яхши ижодий ишлари учун 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги Давлат мукофотлари қуйидагиларга берилсин:

1. Мустафо Бафоевга — 1993—1996 йилларда яратилган «Улуғбек буржи», «Нодира», «Мозийдан нур» телевизион балетлари мусиқаси ва истиқлолни тараннум этувчи қўшиқлар туркуми учун.

2. Анор Назаровга — 1993—1996 йилларда яратилган истиқлол руҳи билан йўғрилган қўшиқлар ва мусиқалар туркуми учун.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 27 август.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ТАСВИРИЙ ВА АМАЛИЙ САНЪАТ, ХАЛҚ ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ СОҲАСИДА КАМОЛИДДИН БЕҲЗОД НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотлари қўмитасининг 1997 йилги Камолиддин Беҳзод номидаги Давлат мукофотларини бериш тўғрисидаги таклифларига биноан

Тасвирий ва амалий санъат, халқ ҳунармандчилиги соҳасидаги энг яхши ижодий ишлари учун 1997 йилги Камолиддин Беҳзод номидаги Давлат мукофотлари қуйидагиларга берилсин:

1. Тойир Болтабоев, Хуршид Назиров ва Ғайрат Камоловга — Тошкентдаги Темурийлар тарихи давлат музейига ишланган уч қисмли маҳобатли «Буюк соҳибқирон — буюк бунёдкор» деворий тасвирий санъат асари учун.

2. Анвар Илҳомов ва Бахтиёр Раҳмонбердиевга — Тошкентдаги Темурийлар тарихи давлат музейи гумбазидаги маҳорат билан бажарилган наққошлик ишлари учун.

3. Райимберди Матчоновга — кулолчилик санъати соҳасидаги ишлар туркуми учун.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 27 август.

КЕЛГУСИ ЁЗГАЧА

Республика ёшлари "Камолот" жамғармаси саъй-ҳаракатлари билан Марказий Осиё минтақасида биринчи марта "XXI аср бўсағасида" халқаро оромгоҳ қўшни қардош давлатлардан ташриф буюрган иқтидорли ёшларни ўз бағрида қабул қилди.

Оромгоҳ Бўстонлиқ туманининг сўлим гўшасида жойлашган бўлиб, ёшларнинг файзли дам олишлари учун барча шароитлар мавжуд.

Ҳафта давомида оромгоҳда илмий-амалий семинарлар ташкил қилинди, таниқли олимлар, мутахассислар билан жонли мулоқотлар уюштирилди.

Бугун халқаро оромгоҳнинг ёпилиш маросими бўлиб ўтади.

БАРКАМОЛ АВЛОД — ЎЗБЕКИСТОН ТАРАҚҚИЁТИНИНГ ПОЙДЕВОРИ

(Боши 1-бетда)

Менинг фикримча, таълим-тарбия тизимини ўзгартиришдаги асосий муаммо ҳам мана шу ерда. Ўқитувчи болаларимизга замонавий билим берсин, деб талаб қиламиз. Аммо замонавий билим бериш учун, аввало, мураббийнинг ўзи ана шундай билимга эга бўлиши керак.

Шу билан бирга, ўқитувчи ва мураббийларнинг ҳаётий талабларини қондириш, уларни рағбатлантириш, уларнинг ўз иши, касбидан мамнун бўлишини таъминлашимиз лозим.

Албатта, бу масалани бирданига ечиш қийин, лекин уни ечмасдан туриб, келажак авлод тарбияси тўғрисида гапиришнинг ўзи мутлақо номақбулдир.

Учинчи масала ўқув жараёнига тегишли. Биз совет даврининг охирроғида 11 йиллик ўқув тизимига ўтдик.

11 йиллик тизим таркибан 3 қисмга бўлинади: бошланғич таълим — 4 йил, тўлиқсиз ўрта таълим — 9 йил ва ниҳоят, 2 йиллик тўлиқ ўрта таълим. Лекин ҳеч ким шу кунгача бошланғич синфларда ва ундан кейинги босқичларда ўқиётган болаларга қайси синфда нимани ўқитиш мақсадга мувофиқлигини илмий нуқтаи назардан асослаб берган эмас. Нима учун 10 йиллик умумтаълим ўқув жараёнини 11 йилликка ўтказганимизни ҳам кўпчилик ҳозиргача тушунгани йўқ.

Эски таълим тизимининг энг ёмон қусури бошланғич таълимга иккинчи даражали иш деб қараётганимиздадир. Очиқ айтишимиз керак: билими саёз муаллимлар ҳам биринчи синфда дарс бераверади.

Бошланғич таълимга паст назар билан қаралишининг исботи шуки, собиқ СССРда бутун бошли педагогика техникумлари ва билим юртлари тизими ташкил этилиб, улар асосан 1-4 синф ўқувчиларини ўқитадиган муаллимлар тайёрлар эди.

Ваҳоланки, боланинг дунёқараши, диди, салоҳияти шаклланадиган бошланғич синфларга энг етук, энг тажрибали мураббийлар бириктиб қўйилишини оддий мантиқнинг ўзи талаб этади.

Замонавий бошланғич таълимнинг ўзи нимадан иборат бўлиши керак. Бола 1—4-синфларда қандай билимга эга бўлиши лозим. Уларнинг тарбияси қандай бўлиши керак. Шу масалаларга жавоб топишимиз зарур.

Яна бир муҳим савол.

Норасида боланинг мияси, онги нимани ўзига сингдира олади, нимани қабул қилмайди. Ким бу масалани илмий жиҳатдан тадқиқ қилган?

Болаларимизга қачондан бошлаб, қандай қилиб, қандай усулда ва услубда миллий қадриятларимиз, урф-одатларимизни ўргатишимиз, чуқур англатишимиз керак?

Афсуски, бу ҳақда ҳеч ким бош қотираётгани йўқ. Шу масалалар билан шуғулланиши керак бўлган мутасадди институт ва марказларимиз етарли. Хулоса шундайки, бугунги умумтаълим жараёнидаги уч босқичдан ҳеч қайсисида ўзига яраша талаб йўқ. Бошқача айтганда, ҳар қандай ўқув босқичига аниқ талаблар, стандарт даражасида расмийлаштирилгани йўқ.

Шунга қараб, ўқув жараёни, мазмуни, ўқитиладиган дарсликлар сонини, қанақа синфда қандай билим ва тарбия бериш кераклигини аниқлаш мумкин бўлади.

Мисол учун умумтаълим мактабларида ўқитилаётган фанларнинг сони 20 га етади. Лекин, афсуски, ўқув режаларида ёшларга аҳлоқ ва одоб, ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий билимлар асосларини ўргатадиган фанлар етарли ўрин олган эмас. Мавжуд фанлар эса таркибан эски ҳолида сақланиб қолмоқда. Бу эса мустақиллик ва бозор иқтисодиёти шароитида юзага чиққан давлат ва миллий эҳтиёжларни қондиришга тўсқинлик қилмоқда.

Ҳаммамизга аёнки, таълим дарсликдан бошланади. Аччиқ бўлса ҳам тан олишга мажбурмиз: деярли барча соҳада дарсликларимиз аҳволи бугунги ва эртанги кун талаблари даражасида эмас.

Бир нарсанинг аҳамиятига етиб боришимиз зарур, азиз дўстлар, ватандошларим. **Эски қолипда, мустабид даврда ёзилган дарсликлардан фойдаланиб, эски мафкурадан холос бўлмасдан болаларимизни янгича фикрлашга ўргатолмаймиз, ахир.** Буни барчамиз тушунишимиз, англашимиз даркор.

Олимлар орасида дарслик ёзишга пастроқ бир илмий иш сифатида қараш иллати бор. Нега бундай? Бу психология қаердан пайдо бўлган? Ахир, **дарсликларда миллат фикрининг, миллат тафаккури ва миллат мафкурасининг энг илғор намуналари акс этиши керак эмасми?** Ҳар бир соҳа бўйича дарсликни ўша фаннинг атоқли вакиллари ёзмайдиларми?

Биз дарслик яратишга энг илғор ва энг шарафли вазифа сифатида қарашимиз, яхши дарслик яратган одамларни бошимизга кўтаришимиз керак. Дасрликни, агар керак бўлса, катта танлов асосида яратиш лозим. Танлов ғолибларидан маблағни аямаслигимиз лозим.

Яна бир муҳим масала.

Ҳозирги пайтда хорижий тилларни ўрганиш ва ўргатишга юртимизда катта аҳамият берилмоқда. Бу ҳам, албатта, бежиз эмас. Бугун жаҳон ҳамжамиятидан ўзига муносиб ўрин эгаллашга интилаётган мамлакатимиз учун, чет эллик шерикларимиз билан ҳамжиҳатликда, ҳамкорликда ўз буюк келажагини қураётган халқимиз учун хорижий тилларни мукаммал билишнинг аҳамиятини баҳолаш ҳожати йўқдир.

Аммо шунга алоҳида урғу беришимиз зарурки, чет тилларни ўрганиш, минбаъд она тилини эсдан чиқариш ҳисобига бўлмаслиги лозим.

Ўз фикрини мутлақо мустақил, она тилида равон, гўзал ва лўнда ифода эта олмайдиган мутахассисни, авваламбор, раҳбар курсисида ўтирганларни бугун тушуниш ҳам, оқлаш ҳам қийин.

Кечаги тарихимизда бизнинг ғарб тилларини ўрганишимизда она тилимиз эмас, асосан, рус тили воситачи бўлиб келди. Шунинг ҳисобига ҳозиргача, мисол учун, инглизча-ўзбекча ва ўзбекча-инглизча луғатлар деярли йўқ.

Бунинг натижасида ўзбек мактабларини битирган болаларимиз қисилиб қолиб, чет тилларни ўрганишда жуда кўп тўсиқларга учраяпти.

Бундай заиф, ноўрин ҳолатларни тезда ўзгартириш, ўзбек боласига чет тилларнинг ажиб дунёсига бемалол кириши учун имкониятларни тўлиқ очиб беришимиз даркор.

Мамлакатимизда хорижий тилларни ўрганишнинг миллий асосдаги жадаллаштирилган методикасини тайёрлашни тезлаштиришимиз керак.

Муҳтарам ватандошлар.

Бир эътибор беринг: педагогика тажрибасида **«Битирувчи»** деган ибора бор. Бу иборага изоҳ бериб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Яъники, бола мактабни битирса бас, унинг билим ва тарбияси ҳақида гапирмаса ҳам бўлаверади.

Таълим-тарбия ислоҳоти ҳақида гапирар эканмиз, унинг мазмунини лўнда қилиб ифода этиш мумкин: **бизга битирувчилар эмас, мактаб таълим ва тарбиясини кўрган шахслар керак.**

Шу жойда яна бир оғир саволга дуч келамиз: болалар қайси синфдан бошлаб мустақил фикр юрита бошлайди, умуман, мактабларда болалар мустақил фикр юритишга ўргатиладими, аминманки, ўргатилмайди. Мабодо, бирор ўқувчи ўқитувчига эътироз билдирса, эртага у ҳеч ким ҳавас қилмайдиган аҳволга тушиб қолади. Мактаблардаги жараёнда ўқитувчи ҳукмрон. У боладан фақат ўзи тушунтираётган нарсани тушуниб олишни талаб қилади. Принцип ҳам тайёр: **«менинг айтганим-айтган, деганим-деган».**

Ўқитувчи ва ўқувчи муносабатидаги мажбурий итоаткорлик ўрнини онгли интизом эгаллаши жуда қийин кечаяпти. Ўқитувчининг бош вазифаси ўқувчиларда мустақил фикр юритиш кўникмаларини ҳосил қилишдан иборатлигини кўпинча яхши тушунамиз, лекин, афсуски, амалда тажрибамизда унга риоя қилмаймиз.

Демократик жамиятда болалар, умуман ҳар бир инсон эркин фикрлайдиган этиб тарбияланади. Агар болалар эркин фикрлашни ўрганмаса, берилган таълим самараси паст бўлиши муқаррар. Албатта, билим керак. Аммо билим ўз йўлига. Мустақил фикрлаш ҳам катта бойликдир.

Умумтаълим мактабларининг оқсоқ томонлари ҳақида гапирар эканмиз, бир муҳим муаммони таъкидламасдан ўтолмаймиз.

Бу муаммо — бугун 9-синфни битираётган болаларимиз тақдири. Республикамизда тахминан 5 миллион 200 минг мактаб ўқувчисидан 9-синфни битираётганлар 450 минг нафар болани ташкил қилади.

Хўш, ўзимизча бир тасаввур қилиб кўрайлик. 9-синфни тугатаётганларнинг кейинги йўли — тақдири қандай бўлиб қолмоқда.

Маълумотларга қараганда, уларнинг 250 минг нафарга яқини, яъни 55-фоизи 10-синфда ўқишни давом эттирар экан, тахминан 100 минг нафари ҳунар-техника ёки махсус ўқув юртларига кириши мумкин. Қолганлари эса гап — 100 минг нафар болаларимиз ҳақида кетаяпти — ҳисоб-китоб бўйича, умуман кўчада қолмоқда. Бу маълумот ҳам тўлиқ эмас. 11-синфни битираётганлардан 20—25 минг нафари, яъни ҳаммаси бўлиб, 10 фоизи олий ўқув юртларига ўқишга кириши мумкин.

Қолган 90 фоизи эса на бир аниқ ихтисос, на бир эртанги ҳаётга керак бўладиган малака ва на бир касб-ҳунарни эгалай олмаяпти. **Ва шунинг оқибатида 16—18 яшар йигит-қизларимиз ўз қобилияти, ҳаваси, интилишига мос, ҳаётда ўзига муносиб ўрин тополмаяпти.**

Кимки бу рақамларни, бу ачинарли ҳолатни чуқур таҳлил қилса, юрагидан ўтказиб, ўзининг шахсий дардидай англаса, албатта, бундай вазиятга бепарво бўлиб қолишига ишонмайман. Шунинг учун ҳам бугунги замон талаби, эртанги келажагимизнинг ташвишлари биздан халқ таълими тизимини ислоҳ қилиш зарурлигини тақозо этмоқда.

Азиз дўстлар!

Энди ўқув тизимининг навбатдаги босқичига — вилоятлар ва туманларда жойлашган ҳунар-техника билим юртларига бир назар ташласак. Бугунги кунда уларда 280 мингга яқин ўғил-қизларимиз таълим олмоқда. Уларнинг фаолиятига танқидий кўз билан қараганда, моддий-техника базасининг ночорлиги, улар бераётган билим ва тарбиянинг сифати, ўқувчилар олаётган жуда тор ихтисос-мутахассислиги, шу билан бирга, тарбиячи-ўқитувчилар малакасининг пастлиги бу билим юртларининг умуман бугунги кун талабига жавоб бермаслиги барчамиз учун аниқ бўлиши керак, деб ўйлайман.

Ўзбекистонда бугунги кунда 22 вазирликка қарашли 268 ўрта махсус билим юрти, техникум мавжуд ва уларда 170 мингга яқин болаларимиз ўқимоқда.

Бундай ўқув муассасалари ишини ҳам, авваламбор, уларнинг самарасини бозор иқтисодиёти ва замон талаби нуқтаи назаридан қараб чиқишимиз лозим.

Қисқа қилиб айтганда, ҳаётимизнинг ўзи уларнинг ўрнига замон талаб қилаётган бутунлай янги таркибдаги ва ягона услубдаги замонавий ўрта махсус касб-ҳунар ва билим ўқув юртларини ташкил қилишни тақозо этмоқда.

Энг муҳими, ўрта поғонада янги ташкил қилинаётган ўқув муассасаларининг олдинги ўқув босқичи — умумтаълим мактаблари ва кейинги поғонада турган олий ўқув юртлари тизими билан узлуксиз алоқа ва муносабатларини таъминлаш ва замон талабига жавоб бериш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш даркор.

Ҳурматли депутатлар.

Навбатдаги муҳим масала — олий ўқув юртлари ислоҳотидир.

Бугунги олий таълим олиш тизимининг заиф томонларидан бири — олий ўқув юртларида тайёрланаётган талабаларни олдиндан аниқланган фан ва техника, иқтисодиёт, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларнинг эҳтиёжига, бир сўз билан айтганда, ҳаёт талабаларига қараб ташкил қилмаганимиз, деб биламан.

Ўқув юртларимизни битириб, таълим-тарбия олиб чиқаётган ёшларимизнинг олган мутахассислиги ва тайёргарлиги кўп жиҳатдан замон талабларига, бозор иқтисодиёти эҳтиёжига жавоб бермаслиги кўзга ташланмоқда. Таълим соҳасида халқаро меёрлар ва андозалар асосида давлат стандарларини ишлаб чиқмаганимиз, шунга қараб, ўқув юртларини замонавий ускуна ва жиҳозлар билан таъминлаб, керакли моддий база туғдириб бермаганимиз, авваламбор, ўқув дастурлари эскича қолиб кетаётгани бугун тайёрланаётган мутахассислар сифатига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Шунинг учун ҳам олий ўқув юртлари ислоҳотини амалга ошираётганда мана шу ҳолатдан чиқаётган баъзи бир нуқсонларга алоҳида эътибор беришимиз зарур.

Биринчидан, олий ўқув юртини битираётганлар қандай талабларга жавоб беришини аниқлаб олишимиз лозим.

Иккинчидан, билимга чанқоқ, билим олишни ўзининг олий мақсади қилиб қўйган истеъдодли болаларни топиш, танлаш, қабул қилишда объектив адолатли тизим ва тартиб ўрнатиш, улар етарли маълумот олиши учун барча замонавий имкониятларни яратиб беришимиз керак.

Учинчидан, олий ўқув юртларида қандай ва неча хил мутахассислик бўйича таълим берилиши лозимлигини белгилаб олишимиз керак.

Шу жумладан, ҳозир тайёрланаётган 90-100 тага яқин мутахассисликдан қайси бири кераг-у, қайси бири керак эмаслигини ва янги замон талаб қилаётган янги мутахассисликларни аниқлаб олишимиз лозим.

Зарур мутахассисликлар бўйича давлат буюртмасини белгилаб олишимиз зарур.

Бугунги кунда 21 минг талабани давлат буюртмаси бўйича олий ўқув юртларига қабул қилиш белгиланган. Шу борада жиддий ўйлаб, қайси соҳаларга қанча давлат гранти берилади, қайси олий ўқув юртларида, қайси мутахассисликлар тайёрланади — шуни аниқлаб олиш ва шунга яраша давлат маблағини ажратиш зарур. Шу билан бирга, контракт асосида, яъни ўзининг ҳисобидан билим ва мутахассислик олмоқчи бўлганларнинг ҳам режаларини аниқлаб олишимиз зарур.

Тўртинчи масала. Замон талабига мос мутахассис тайёрламоқчи эканмиз, биринчи навбатда ўқув юртларимизнинг шакли, қиёфаси ва таркиби, моддий базаси ҳам замонавий бўлиши шарт. Ўқув юртларининг раҳбарлари ва домла-профессорларининг таъминоти ва иш ҳақи ҳам шу жумладан.

Бешинчи масала. — Ўқув дастур ва программаларни замонавий талабларга мослаштириб, истиқбол ва келажагимизни кўзлаган ҳолда тузиб олишимиз ва жорий этишимиз зарур. Бугун ишлатилаётган ўқув программаларнинг оқсоқ ва заиф томонларини албатта инобатга олишимиз даркор.

Масалан, бугун олий ўқув юртларининг дипломи билан ҳаётга кираётганларнинг ишни ташкил қилиш, маъмурий соҳаларда, маркетинг ва менджмент, бошқарув, ижтимоий психология ва социология каби фанларда заиф томонлари алоҳида эътибор талаб қилади.

Олий ўқув юртини ислоҳ қилаётганда, уларнинг бошқа давлатлардаги олий ўқув юртлари билан алоқасини мустаҳкамлаш зарур. Ўз домлаларимиз билан чекланиб қолмай, четдан ҳам домлалар чақиришни йўлга қўйишимиз керак.

Юртимиз йигит-қизлари таҳсилнинг охирги йилларини тараққий топган давлатларнинг ўқув марказларига бориб ўқишларини ташкил қилишимиз мақсадга мувофиқ иш бўларди. Бунга ҳеч қандай мафкура аралашмаслиги керак. Шартномаларга ректорлар жавобгар бўлиши керак. Ректор ташқи иқтисодий масалаларни ўз зиммасига олиши зарур. Қайси давлат, қайси университетлар билан алоқа қилишни илмий кенгашлар ҳал этиши лозим. Чет давлатлардаги ўқув юртлари билан бирлашган илмий кенгашлар тузиш ҳам мақсадга мувофиқ бўлади.

Энг муҳим масалалардан бири шуки, домлаларнинг савияси ва билимини оширишга шарт-шароитлар туғдиришимиз керак. Домлалар, профессорлар, кафедра мудирлари ўз устида ишламаса, ўз соҳаси бўйича чет мамлакатларга илмий сафарларга бориб келмаса, тажриба алмашмаса, албатта, бундай аҳвол ўқув жараёнига ва унинг самарасига салбий таъсир қилади.

Етук савияли домлаларни тайёрлаш бўйича махсус бир фонд ташкил этиш керак. Биз шу фонд орқали домлаларни, Ўзбекистон профессорларини чет мамлакатларга юбориб, малакасини ошириб келишига имконият яратишимиз керак.

Улар чет элларда малакасини оширсин, доңғи чиққан университетларда ўзлари лекциялар ўқисин, тажриба орттирсин, мана шундан кейин Ўзбекистоннинг обрўйи-номи оламга овоза бўлади, иншооллоҳ.

Ҳурматли халқ ноиблари.

Барчангизга маълумки, шу йил март ойида Вазирлар Маҳкамасининг фармойишига мувофиқ таълим тизимини ислоҳ қилиш, кадр тайёрлаш жараёнига замон талаб қилаётган туб ўзгартиришларни киритиш мақсадида махсус ҳукумат комиссияси тузилган эди. Тегишли вазирлик ва идоралар, олим ва мутахассислар бу масалалар устида анча иш олиб бордилар. Бунинг натижаси — бугун сиз, депутатлар муҳокамасига қўйилган кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури ва таълим-тарбия бўйича тайёрланган қонуннинг янги таҳриридир.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, таълим-тарбия соҳасида ислоҳотлар ўтказиш ва уларнинг асосий йўналишлари, талаблари ва мақсадларини аниқлаш ҳамда тегишли хулосаларни чиқаришда, бугунги муҳокама қилинадиган ҳужжатларда кенг жамоатчилигимизнинг фикр-мулоҳазалари, тавсия ва изоҳлари ифода топган десак, ҳеч қандай муболағa бўлмас.

Нега деганда, бу муаммонинг ечимини топиш, бу масалада аниқ режаларимизни белгилаб олиш, ҳеч шубҳасиз, бугунги ва эртанги ҳаётимиз ва истиқболимизнинг гарови эканини аксарият халқимиз англаб олмоқда.

Шунинг учун ҳам амалдаги таълим-тарбия тизимининг заиф томонларини, замон талаблари, жамиятимиз келажаги ва мақсадларига жавоб бермайдиган жиҳатларини чуқур тасаввур қилиш, эркин, бадавлат яшаётган мамлакатлар тажрибасини ўрганиш, ўз ўлкамизда юксак малакали, ҳар жиҳатдан етук кадрлар тайёрлаш дастуримизнинг асосий шарти бўлмоғи лозим.

Миллий дастур кўзда тутган таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилиш, тубдан янгилашга қаратилган асосий тамойиллари ҳақида ва бу дастурни жорий этиш жараёнлари ҳақида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Ҳаммамизга маълумки, ҳаётимизнинг барча соҳаларида ислоҳотларни ўтказиш, ўзбек модели деб ном олган ислоҳотлар сиёсатининг асослари бўлмиш беш тамойилнинг бирида ислоҳотларни босқичма-босқич ўтказиш вазифаси қўйилган. Олти йиллик мустақил ҳаётимиз бу муҳим тамойил бизнинг шароитимизда нақадар тўғри эканлигини тасдиқлади.

Шунинг учун таълим-тарбия соҳасида ҳам белгиланаётган ислоҳотларни ҳаётга татбиқ қилишда мана шу принцип — ислоҳотларни босқичма-босқич ўтказиш принципи қўйилган.

Биринчи босқич — ўтиш даври бўлиб, у 1997—2001 йилларда, яъни 4 йил давомида жорий этилади. Бунда кадрлар тайёрлаш тизими салоҳиятини сақлаб қолиш, унинг ривожланиши учун ҳуқуқий-меъёрий, илмий-методик, молиявий-моддий шарт-шароитлар яратиш лозим. Бу босқичда асосан қуйидаги вазифаларни бажариш керак;

Миллий дастурни амалга оширишнинг бошланиши: янги талабаларга жавоб бера оладиган педагог кадрларни тайёрлаш ўқув стандартларини яратиш ва янги ўқув программалари устида ишлаш, умумтаълим мактабларини тузилиш жиҳатидан қайта қуриш, уч йиллик таълим (ўрта махсус ва касб-ҳунар билим юртлари, касб коллежи ва академик лицей) тизимига замин тайёрлаш узлуксиз таълим-тарбия тизимига асос соладиган тадбирларни амалга ошириш, ижтимоий ҳимояни кафолатлаш каби масалаларни ечиш босқичи.

Иккинчи босқич — 2001—2005 йилларни ўз ичига олади. Бунда миллий дастурни кенг миқёсда тўлиқ амалга оширишга эришиш даркор. Табиийки, тизим фаолиятининг самарадорлигини, меҳнат бозорини инобатга олиб, ижтимоий-иқтисодий шароитлардан келиб чиқиб дастур ғоялари ва қоидаларига керакли ўзгартишлар киритилади.

Учинчи босқич — 2005 ва кейинги йилларга мўлжаллан-ган бўлиб, унда тўпланган тажрибаларни таҳлил этиш ва умумлаштириш асосида ўзгарувчан ижтимоий-иқтисодий шарт-шароитларни эътиборга олган ҳолда кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш ва янада ривожлантириш зарур.

Биз шошилмасдан, асосий мақсаддан оғишмай, изчиллик билан миллий дастурни амалга оширишимиз лозим. Шундагина у умумий маданиятни юксалтиришга, фарзандларимизнинг жамиятда ўз муносиб ўрнини топишига хизмат қилади.

Уларнинг касбий ва таълимий дастурларни онгли равишда танлаш ва эгаллашлари учун ҳуқуқий меъёрларни, ташкилий, руҳий-педагогик шарт-шароитларни таъминлашга кўмаклашади. Йигит-қизларимизни жамият, давлат, оила олдида ўз масъулиятини чуқур англаб етувчи шахслар этиб тарбиялашга замин бўлиб хизмат қилади.

Умумлаштирган ҳолда кадрлар тайёрлаш тизимининг шаклланиши ва фаолият кўрсатишнинг **асосий тамойиллари,** менинг назаримда, қуйидаги вазифаларни ўз ичига олади:

— барча хил ва турдаги таълим муассасаларида юқори малакали мутахассислар тайёрлаш учун узлуксиз таълим, фан ва ишлаб чиқариш салоҳиятидан самарали фойдаланиш;

— давлат таълим стандартларини жорий этиш ва уларнинг фаолият кўрсатиш механизмини ишлаб чиқиш;

— ихтисосликлар, малака даражасига кўра мутахассисларга бўлган умумдавлат ва минтақавий талабларнинг истиқболини аниқлаш;

— таълим тизимини тузилиш ва мазмун жиҳатидан ислоҳ қилиш учун ўқитувчиларни ва мураббийларни қайта тайёрлаш;

— давлат ва ижтимоий муассасаларнинг касбга йўналтириш бўйича фаолиятини такомиллаштириш. Бунда касб танлашнинг бозор эҳтиёжлари ва имкониятларини эътиборга олиш зарур, токи ҳар бир шахс ўзига мос касбни эгаллай олсин.

— ўқувчи ёшларни ватанга садоқат, юксак аҳлоқ, маънавият ва маърифат, меҳнатга виждонан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш;

— таълим муассасаларини, биринчи навбатда умумтаълим мактабларини давлат томонидан молиявий ва моддий-техникавий тўлиқ таъминлаш меъёрларини ошириш ва унинг механизмини такомиллаштириш;

— кадрлар тайёрлаш тизими истеъмолчилари — корхоналар, муассасалар, фирмалар, ҳиссадорлик жамиятлари, банклар ва бошқа тузилмаларнинг имкониятларидан, биринчи навбатда, ўрта махсус касб-ҳунар ўқув юртлари ва олий ўқув юртларининг моддий ва молиявий базасини мустаҳкамлаш учун мумкин қадар кенгроқ фойдаланиш;

— кадрлар тайёрлаш ва таълим соҳасига чет эл сармоялари, халқаро донорлик ташкилотлари ва жамғармаларининг маблағларини жалб этиш;

— қонун доирасида ўқув режалари, дастурлари ва ўқитиш йўриқлари, таълимий хизматларини белгилашда таълим муассасаларига, биринчи навбатда, олий ўқув юртларига мустақиллик бериш ва ўзини-ўзи бошқариш усулларини жорий этиш.

Табиийки, бундай мураккаб вазифаларни амалга оширишда давлат ва жамиятнинг масъулияти алоҳида аҳамият касб этади.

Давлат ва жамият кадрлар тайёрлаш тизимини узлуксиз ривожлантириш ва такомиллаштириш кафили бўлиши зарур. Улар юқори малакали, рақобатга қодир мутахассислар тайёрлаш бўйича таълим муассасаларининг фаолиятини уйғунлаштириши лозим.

Ҳурматли депутатлар!

Маълумки, халқ таълимининг асосий бўғинини узлуксиз таълим тизими ташкил этади. Шу сабабли бу масалага алоҳида диққат-эътибор қаратиш даркор. Узлуксиз таълимни давлат таълим стандартлари ва тегишли таълим дастурлари билан таъминлашда аввало уларнинг жаҳон талаблари даражасида бўлишига, юксак маънавият заминида қурилганига асосий эътибор бериш керак.

Шунинг учун ҳам умумтаълим дастурларини **мактабгача тарбия, бошланғич, умумий таълим ва мактабдан ташқари таълим** тарзида тузсак, мақсадга мувофиқ бўлади.

Бунинг учун қуйидаги тизимни асос қилиб олсак, кўзланган натижаларга эришамиз, деб ўйлайман.

Биринчи. Мактабгача таълим. Уч ёшдан бошланиб, олти-етти ёшгача оилада, болалар боғчасида ва, мулкчилик кўринишидан қатъи назар, бошқа хил таълим ташкилотларида олиб борилади.

Иккинчи. Бошланғич таълим. 1-4 синфларни ўз ичига олади ва бунда ўқиш олти-етти ёшдан бошланади.

Учинчи. Умумий таълим. Бунда ўқувчиларга 5—9-синфлар доирасида билим ва тарбия берилади.

Алоҳида таъкидлаб ўтишимиз керак: умумтаълим мактаби барчамиз учун мажбурий бўлиб, уларда болаларимизга умумий билим асосларини чуқур ўргатишимиз керак, том маънода фарзандларимизнинг дунёқарашини шакллантириш ва кенгайтиришимизга асос солишимиз керак.

Тўртинчи. Ўрта махсус билим ва касб-ҳунар таълими. Ўқиш муддати 3 йилдан кам бўлмаган академик ва касб-ҳунар лицейлари ва коллежлари.

Бешинчи. Олий мутахассислик таълими одатда ўн саккиз-ўн тўққиз ёшдан бошланиб, тўрт йилдан кам бўлмаган муддатда давом этади.

Олий мутахассислик таълими **бакалаврлик** ҳамда **магистратурага** бўлинади.

БАКАЛАВРЛИК — йўналишлардан бири бўлиб, базавий олий таълим бериш демакдир. Унда ўқиш камида 4 йил давом этиб, у олий маълумот ва таянч мутахассислик дипломини олиш билан тугайди.

Магистратура — аниқ мутахассислик бўйича олий касбий таълим бўлиб, бакалаврлик негизида камида икки йил давом этади. Ундаги таҳсил якуний квалификацион давлат аттестацияси ва магистрлик диссертациясини ҳимоя қилиш билан ниҳоясига етказилади.

Шу билан бирга, биз ўз эҳтиёжларимиз ва ички шароитларимиздан келиб чиқиб, узлуксиз таълимнинг расмий тизимида якунловчи бир босқични ҳам жорий этишимиз керак. Бу босқич икки даражага бўлинади, яъни аспирантура ва докторантурадан иборат бўлади.

Аспирантура — ниҳоясига етказилган магистралик негизида 3 йил давом этади.

Аспирантуранинг мақсади — муайян мутахассисликлар бўйича олий квалификацияли илмий ва илмий-педагогик кадрларни шакллантириш. Аспирантура академик ва квалификацион имтиҳонлари ҳамда номзодлик диссертацияларини ҳимоя қилиш билан якунланади. Бу якунларга кўра танланган мутахассислик бўйича «Фан номзоди» илмий даражаси берилади.

ДОКТОРАНТУРА — фан номзоди илмий даражаси негизида 3 йил давом этади, диссертация ҳимоя қилиш билан якунланади. Якунга кўра танланган мутахассислик бўйича «Фан доктори» илмий даражаси берилади. Бошқача айтганда, бу соҳада аввалги тартиб сақланиб қолади.

Булардан ташқари, янги тизимда **қўшимча касбий таълим** — қайта тайёрлаш ва малака ошириш масаласига ҳам катта эътибор берилиши керак.

Азиз юртдошлар.

Таълим-тарбия соҳасини ислоҳ қилаётганда бир муҳим масалага катта эътибор бериш лозим.

Болаларимизни неча ёшдан ўқишга қабул қилиш маъқул.

Олимларнинг фикрига кўра, нормал ривожланган болаларни 6 ёшдан мактабга қабул қилиш уларнинг ақлий, руҳий ва жисмоний камолотида, ўқув дастурларини яхши ўзлаштиришида ижобий самара беради.

Айни замонда, болаларни 6 ёшдан ўқишга жалб этишда уларнинг ҳар бирига алоҳида ёндошиш, биринчи навбатда, уларнинг саломатлиги ва зеҳни, шуури қай даражада шаклланганлиги эътиборга олиниши лозим.

Шу билан бирга мутахассислар ўтказган илмий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, болаларимизнинг 10-30 фоизи юқорида айтилган сабабларга кўра, ҳозирги кунда 6 ёшдан мактабга боришга тайёр эмас. Айниқса, бу ҳол қишлоқ шароитида ўсаётган болаларнинг тахминан 50 фоизига тегишлидир. Жисмоний ва ақлий томондан ҳали тўлиқ шаклланмаган болаларнинг 6 ёшдан мактабга мажбуран қабул қилиниши уларнинг ўқиш давомида ўз ожизлигини сезиши ва қийналишига олиб келиши мумкин.

Агар биз болаларимизнинг ҳар қайсисининг хусусиятларини алоҳида эътиборга олмай, барчасини 6 ёшдан ўқишга жалб этишни мажбурий қонунлаштириб қўйсак, улардан анчагина қисмининг тарбиясига салбий таъсир ўтказишимиз мумкин. Биринчи синфга 6 ёшдан ўқишга борган боладан ёнидаги болага нисбатан жисмонан, руҳан ва ақлан тайёргарлик бўлмаса, бу болада мутелик, қўрқоқлик, ўз кучига ишонмаслик, ношудлик авж олади, бошқалар олдида у ўзини камситилган ҳис қила бошлайди.

Юқоридагиларни назарда тутиб, болаларнинг жисмоний ва ақлий етуклигини эътиборга олган ҳолда, уларни 6-7 ёшдан қабул қилиш мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман.

Азиз дўстлар!

Бир нарсани олдиндан англаб олишимиз керак. Миллий дастурни амалга оширишдаги энг оғир, энг мураккаб ва энг нозик масала — 3 йиллик таълим муассасаларини ташкил этишда ва бу поғонада болаларимизга билим бериш ва касб-ҳунарга ўргатиш муаммоларидир.

Таълим-тарбия тизимини такомиллаштирар эканмиз, биринчидан, 3 йиллик таълимнинг мазмун-моҳиятини аниқлаштириб олишимиз керак.

Янги — ўзимизга хос миллий тизимга ўтишнинг асосий моҳияти шундан иборатки, таянч умумтаълим босқичини тугатган ўқувчига ўзининг хоҳиш-иродаси ва интилишига қараб икки турдаги уч йиллик ўрта махсус ўқув юртларида таълимни мажбурий-ихтиёрий давом эттиришга имконият яратишдир.

Назарда тутилган **биринчи турдаги** билим муассасаларини **ўрта махсус билим юртлари** (академик лицейлар) деб атасак мақсадга мувофиқ бўлади. Чунки 9 йил давомида мактабларда ўқувчилар умумий таянч маълумоти олсалар, ўрта махсус билим юртларида улар ўзи танлаган таълим йўналиши бўйича билимини ошириш ва муайян олий ўқув юртига кириш учун аниқ мақсадга йўналтирилган фанларни мукаммал ўрганишга қаратилган махсус билим олиш имкониятига эга бўладилар.

Иккинчи турдаги 3 йиллик ўқув юртларини эса **ўрта махсус касб-ҳунар ўқув юртлари** (коллежлар) деб атасак тўғри бўлади. Чунки, унда талабаларга ўзлари танлаган касб-ҳунар йўналишлари бўйича махсус билим берилади ва касб-ҳунар ўргатилади.

Мазкур ўқув юртлари замонавий жиҳозланганлиги, ўқитувчи-педагогларга савияси, ўқиш жараёнининг ташкил этилиши ва талабаларга камида 2-3 замонавий касб-ҳунар бера олиши билан олдинги ПТУлардан тубдан фарқ қилиши керак.

Шундай қилиб, бу икки турдаги 3 йиллик махсус таълим йўналишларини ёшларимиз ўз иқтидорларидан ва истакларидан келиб чиқиб, ихтиёрий танлайдилар.

Шу тариқа ёшларнинг бирон-бир шаклда билимларини такомиллаштириш, муайян касб-ҳунар эгаси бўлиб етишишлари учун шароит яратилади.

Ўқувчиларга 12 йиллик умумий ва ўрта махсус таълим бериш давлат томонидан кафолатланади. Бу ёшларнинг билим олишлари ёки ҳунар ўрганишларидан ташқари, уларни бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий ҳимоя қилишни таъминлайди.

Миллий дастурни амалга оширишнинг **иккинчи мураккаб томони** шундаки, бунда ҳар бир ҳududнинг ўзига хос, жўғрофий, этник хусусиятларидан ва эҳтиёжидан келиб чиқиб, болаларнинг ота-оналар бағрида ўқиши, касб-ҳунар эгаллаши таъминланади ва шу билан бирга бу билим юртлари ўша ҳудуднинг маданий-маърифий марказига айланиши лозим.

Ўзингизга маълум, узоқ қишлоқларда яшовчи ота-оналар фарзандларини ўз бағрида олиб қолишни истайди. Айнан шундай ҳолатларни ҳам инобатга олиб, жойларда 3 йиллик замонавий масхус касб-ҳунар ўқув юртлари ташкил этилиши лозим.

Ушбу масалани пухта ҳал қилиш мақсадида Меҳнат вазирлиги, Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Олий ва халқ таълими вазирликлари иштирокида вилоятларда, туманларда маҳаллий ҳокимият вакиллари билан биргаликда демографик вазият, мактаблар, ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртларининг жойлашиши, уларнинг моддий-техника базаси, ўқитувчиларнинг салоҳияти, имкониятлари ва бошқа кўрсаткичларини ниҳоятда чуқур ўрганиб чиқишлари керак.

Дастурни татбиқ этишдаги **учинчи мураккаб томони** махсус билим юртларида дарс беришга яроқли ўқитувчиларни тайёрлаш масаласидир. Мавжуд мактаблар, билим юртлари ўқитувчилари бу ишга тайёр эмаслиги равшан.

Шунинг учун барча педагогика инситутлари ва университетларда 3 йиллик билим юртлари учун домлаларни тайёрлайдиган махсус факультетларни ташкил этиш лозим.

Шу билан бирга ҳар бир вилоятда 3 йиллик билим юртларида ишлаши мумкин бўлган мактаб ўқитувчиларининг малакасини оширишни ва қайта тайёрлашни йўлга қўйувчи алоҳида марказлар очиш зарур бўлади.

Юқоридаги муаммолар ва мураккабликларни ҳал қилиш мақсадида янги ташкил этиладиган 3 йиллик махсус ўқув юртларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, молиявий ва таъминот манбаларини излаш муҳим аҳамиятга эга. Бу борада ташқи инвестицияларни кенгроқ жалб этиш, бошқа манбалар: ҳомийлик, маҳаллий бюджет ва бошқа бюджетдан ташқари манбалардан унумли фойдаланиш йўлларини излаш керак.

Дастурнинг **тўртинчи** мураккаб томони ўқув жараёнини ташкил этиш, таълим мазмунини белгилаш, уларни махсус дастурлар, дасрликлар, ўқув қўлланмалари билан таъминлаш масаласидир.

Бу ерда тамомила янгидан ташкил этилаётган 3 йиллик махсус билим юртларининг 1, 2, 3-курсларида нималар ва қандай ихтисосликлар ўқитилади, маҳаллий ва замонавий эҳтиёжлардан келиб чиқиб, талабаларга қандай касб-ҳунарлар берилади, деган қатор масалаларни ҳал қилиш тақозо этилади. Шу асосда оптимал давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ҳамда жорий этиш зарурати пайдо бўлади.

Мазкур ишларга мамлакатимизнинг йирик олимларини, тажрибали, юқори малакали амалиётчи ўқитувчилар, хорижий экспертларни кенг жалб этиш лозим.

Ҳурматли халқ ноиблари.

Мен ўйлайманки, барчангизни қизиқтирадиган масалалардан энг каттаси — миллий дастурни амалга ошириш учун керакли маблағ ва харажатлар ҳажми ва уларнинг манбаларидир. Дастурни қабул қилиш ва жорий этишдан олдин бу саволга жавоб топишимиз керак албатта.

Молия вазирлигининг ҳисоб-китоблари бўйича кадрлар тайёрлаш миллий дастурини жорий этишда давлат бюджетида қўшимча сарф-харажатларнинг ҳажми ўтиш даврининг ўзида тахминан 65 миллиард сўмни ташкил этади.

Кўриб турибсизки, халқ таълимини тубдан ислоҳ қилиш, мазкур дастурни амалга ошириш биздан ниҳоятда катта куч, маблағ ва имконият талаб қилмоқда. Лекин истиқболимиз, иқболимиз кўзи билан қараганда, ҳам иқтисод, ҳам сиёсат, ҳам маънавият нуқтаи назаридан бу сарф-харажатларга назар ташласак, ундан келадиган манфаат ҳар қандай харажатларни қоплаши ва оқлаши муқаррар.

Ишончим комилки, Ўзбекистоннинг бугунги салоҳияти ва иқтисодий ҳолати, халқимизнинг ақл-заковати ва иродаси бу ўта масъулиятли, шу билан бирга шарафли, оддий тил билан айтганда, эл-юртимизнинг фаровон ва бахтли келажагини ҳал қилувчи вазифани муваффақиятли адо этишга замин ва имкон беради.

Азиз ватандошлар.

Бизнинг аждодларимиз ҳамиша узоқни кўзлаб яшаган. Миллат, ватан, халқ истиқболи деган муқаддас тушунчалар ҳамма вақт қалбимизнинг тўридан жой олиб, ҳар биримизнинг хаёлимизда, онгимизда чарх уриб туриши даркор.

Чинакам халқ бўлсак, чинакам миллат бўлсак, улкан, қудратли дарёга айланайлик, фарзандларимизга ўзгалар ҳавас қиладиган озод ва обод ватан қолдирайлик.

Истиқлол—менинг тақдиримда

Мустақиллик фақат эркинликдангина иборат эмас. Унинг замирида инсониятнинг абадий орзулари, армонлари ётади. Барқарор тинчлик, ижодий меҳнат, бузилмас дўстлик, ўзаро тенгликка асосланган ҳамкорлик -- буларнинг бари истиқлолга ҳамоҳанг тушунчалардир. Бизнинг "Мустақиллик сизга нима берди? У сизнинг ҳаётингизда қандай ўрин тутади?" деган саволимизга юртдошларимизнинг жавоблари ҳам бу фикрларимизни тасдиқлайди.

БИЗ—ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛАРИМИЗ

Шодмон ВОҲИД, Жаҳон тиллари дорилфунуни доценти, тарих фанлари номзоди:

-- Истиқлол менинг истиқболимга айланди, десам муболаға бўлмаса керак. Мен тожик халқининг фарзандиман. Дастлабки билимни ҳам, олий таълимни ҳам Тожикистонда олдим. Аммо илмий ишларимни давом эттириш учун мустақил Ўзбекистондагина имконият топа олдим. Шу ерда аспирантурада ўқидим, Қўқон тарихи бўйича илмий иш ёзиб, олим бўлдим. Ҳозир ҳам илмий изланишларимни давом эттираяпман.

Мен буларни нима учун айтаяпман. Чунки тинчлик, барқарорлик бўлсагина одам илм-маърифат билан, ижод билан эркин шуғуллана олади, унинг мевасидан эл-юрт баҳраманд бўлади.

Ўзбекистон билан кетма-кет мустақилликка эришган Тожикистонда ҳам ана шундай тинчлик қарор топишини, тожик халқининг ҳам эркин нафас олиб, ижодий меҳнат билан шуғулланишини юрак-юракдан истардим.

ЛИ ЛЕОНИД, "Ўзавтохизмат" корхонасининг ходими:

-- Мустақиллик, менинг назаримда, улкан дарахтга ўхшайди. Эрк қуёшидан баҳра олиб тобора улғайиб бораётган бу улуғвор дарахтнинг ўзидай улкан илдизлари бор. Улар тинчлик, тотувлик, ҳамжиҳатлик, дўстлик, ўзаро ҳамкорлик кабилардир.

Менинг миллатим -- корейс. Аммо ўзбеклар яшайдиган маҳаллада туғилиб ўсдим. Бу икки халқ кўп жиҳатдан бир-бирига ўхшайди. Ҳар иккиси ҳам меҳнаткаш, покдомон, иймонли, ватанпарвар. Ҳар иккиси ҳам чор истибдодининг зулмидан озор чеккан халқ. Мустақиллик бу икки жафокаш халққа янада яқинлашиш, ҳамкорлик натижаларини кўриш имконини берди. Андижондаги автомобиль заводи ва бошқа бир қатор қўшма корхоналар бу ҳамкорликнинг дастлабки меваларидир.

Ермек АЖИБЕКОВ, нафақахўр:

-- Ўзбеклар билан қозоқлар қадим-қадимдан бир турк отанинг болалари бўлган. Шунданми, мен қозоқ бўлсам-да, ўзимни Ўзбекистонда бегона ҳис қилмайман. Қозоқ ўғлонлари меҳр уйғотган юрагимда ўзбек ҳофизларининг дилтортар қўшиқларига ҳам жой топилади. Бу икки халқни айри тушунишнинг ўзи амри маҳол. Мустақиллик эса бу дўстлик ипларини янада жипсроқ қилиб боғлади.

Аслида истиқлол сўзи билан тинчлик-тотувлик, дўстлик сўзлари эгизакдир. Мана сизга бир мисол. Мен яшайдиган уйда йигирмадан ортиқ миллат истиқомат қилади. Маҳаллада-чи? Бутун республикада-чи? Уларнинг бари бир тану бир жон бўлиб давлатимиз ва жамиятимиз равнақи учун курашга бел боғлаганидан қувонмай бўладими? Улар ўртасидаги дўстликдан, юртдаги тинч-тотувликдан бошингиз кўкка етмайдими?

Менинг ёшим олтмишдан ошганига анча бўлди. Аммо олтмиш йиллик умримда ҳам кейинги олти йилдаги каби ўзгаришларни кўрмаганман. Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонимизнинг буюк келажагидан далолат бериб турибди.

Расулбек ЙЎЛДОШЕВ, Тошкент Ҳарбий-техника билим юртининг биринчи курс курсанти:

-- Мен Фарғона вилояти Ўзбекистон туманидаги Фурқат номли 2-ўрта мактабни бу йил тамомлаб, Тошкент Ҳарбий-техника билим юртига ўқишга кирдим. Мақсадим -- мустақил Ўзбекистонимиз осмонини, она-Ватан тупроғини ҳимоя қилиш.

Мустақиллик шахсан менга нима берганини сизга бир-икки оғиз сўз билан айтишим қийин. Лекин бир нарсани аниқ айта оламан. У менга, мен каби ёшларга Ватанни қалбан ҳис қилишни, уни севиш, кўз қорачиғидек асрашни ўргатди. Аслида ҳамма туйғу ҳам улуғ бўлса керак. Лекин Ватан туйғуси, озод ва ҳур Ватанни севиш туйғуси ҳаммасидан ҳам буюкроқ бўлса керак. Биз ёшлар учун истиқлолга эришган муқаддас Ватанни ҳимоя қилиш, унинг буюк келажаги учун хизмат қилиш улуғ мақсаддир. Шу ниятда дўстларим билан шу билим юртига ўқишга кирдик.

Суҳбатдош Темир ҚУРБОН

МУКОФОТ МУБОРАК БЎЛСИН!

Куни кеча Президентимиз И.Каримов Ўзбекистон Республикаси олти йиллиги муносабати билан давлат хизматчилари ҳамда ишлаб чиқариш ва ижтимоий фан, маданият, маърифат оммавий ахборот воситалари ва ижодий ходимлардан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисидаги Фармонга имзо чекди.

"II даражали Соғлом авлод учун" ордени билан мукофотланганлар орасида Республика ёшлари "Камолот" жамғармаси бошқаруви раиси ўринбосари Комилжон Юсупов бор. Шунингдек, "Камолот" жамғармаси Когон шаҳар бўлими раиси Эркин Неъматов ҳамда Фориш тумани бўлими раиси Ғанишер Исмоилов "Шуҳрат" медали билан тақдирландилар.

"Ёзувчи" нашриёти директори, ёзувчи Ҳожиакбар Шайхов "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими" унвони билан мукофотланди.

"Шуҳрат" медалига сазовор бўлганлар орасида "Тонг юлдузи" газетаси бош муҳаррири У.Абдугаппарова, "Гулхан" журнали бош муҳаррири С.Барноев, "Ёшлик" журнали фотомухбири А.Жумаев, "Молодёж Узбекистана" газетаси бош муҳаррири В.Ивановлар бор.

Биз барча ҳамкасбларимизни юксак мукофот билан чин дилдан қутлаймиз.

Президент стипендианти

Инсон умрининг унутилмас онлари жуда кўп. У ана шу кунларни доим кўнгил қатида асраб, соғиниб яшайди.

II-ТошМИ аспиранти Шаҳноза Усмонованинг Президент стипендианти деб тан олиниши унинг ҳаётидаги унутилмас дақиқалардан ҳисобланса не ажаб. Шаҳноза билан истиқлол арафасида учрашдик ва унинг дил сўзларини қоғозга туширдик.

БИЛИМЛИГА ОМАД ЁР

-- Мен бугун ҳаяжонимни, халқим олдидаги қарздорлигимни ҳечам яширолмайман. Президентимиз ғамхўрликлари сабаб беш нафар истеъдодли ёшлар қаторида мен ҳам тақдирландим. Бунинг учун ўзимнинг чексиз миннатдорчилигимни изҳор этмоқчиман.

Давлатимиз шундай қийинчилик пайтда ҳам ёшларни қўллаб-қувватлаш илинжида.

Биз домламиз бошчилигида ошқозон ва ўн икки бармоқ ичак яра касалликларини лазер терапиясининг турли усуллари билан даволашда умумий ва маҳаллий имунитет кўрсаткичларининг таҳлили мавзусида иш олиб боряпмиз. Мақсадимиз ўн икки бармоқ ичак яра касалликларини лазер терапиясининг турли усуллари билан даволаш натижасида яра касаллигини битиш муддатларини тезлатиш ҳамда касалликни олдини олиш р.жасини ишлаб чиқиш эди.

Юртдошларимиз орасида бу касаллик билан касалланганлар кўп. Бугунги даволаш чоралари кўпинча ўзининг етарли самарасини бермаяпти. Шу сабабли биз лазер терапиясининг бир қатор усуллари яра касаллигини даволашда фойда беришини аниқладик. Ҳозир бу изланишларимиз II-ТошМИнинг клиник касалхоналарида, Ибн Сино номидаги 1-шаҳар касалхонасида тажрибадан ўтказиляпти.

Бизнинг истагимиз ҳам, ниятимиз ҳам соғлом авлодни вояга етказишда имкон қадар дастёр бўлишдир.

Л.КАРИМОВА суҳбатлашди

Шу сонга хабар

ИСТЕЪДОДЛИЛАР ЭЪЗОЗДА

Республика Ёзувчилар Уюшмаси биносида Улуғбек номли истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси юртимиз мустақиллигининг 6 йиллигига бағишлаб ўтказган «Истеъдодларни излаймиз» кўрик-танлови ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Ўн нафар йигит-қизга Улуғбек мукофоти совриндори нишони, гувоҳнома ва тўрт минг сўм пул мукофот топширилди. Биринчи даражали диплом 7 кишига, иккинчи даражали диплом 3 кишига ва учинчи даражали диплом 9 кишига насиб этди. Ғолибларга мукофотларни топшириш маросимида республикамиздаги таниқли академиклар Восит Қобулов, Ўктам Орипов, Ўзбекистон халқ рассоми Рўзи Чориев, Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов, Тошкент Давлат Консерваторияси проректори Карим Азимовлар иштирок этишди.

- Улуғ айём арафасида истеъдодли йигит-қизларимизни моддий ҳам маънавий рағбатлантириш, уларга кўмак бериб, Ватан равнақига хизмат қиладиган эзгу амаллар атрофида бирлаштириш бизнинг асосий вазифамиз,- дейди биз билан суҳбатда жамғарма Бош директори Исфандиёр Латипов,- бугунги мукофотлар эса ёшларимизнинг келгуси изланишлари учун бир масъулиятдир. **"Туркистон"газетаси бўлим мудири Н.Усмонова ҳам жамғарма мукофотига сазовор бўлди.**

Ўз мухбиримиз.

ҲАМКОРЛИК САМАРАСИ

Мустақиллик иншоотлари

Қутлуғ байрам арафасида Тошкентдаги "Шодлик Палас" тўрт юлдузли меҳмонхона фойдаланиш учун топширилди. Гап шундаки аввалари "Пахтакор" марказий футбол ўйингоҳининг ёнгинасидаги "Ёшлик" меҳмонхонаси одамлар томонидан унутиб қўйилган иншоотдек эди гўё. Истиқлол шарофати билан юртимизда иқтисодиёт, халқ хўжалигининг барча жабҳалари каби халқаро туризмни ривожлантиришга ҳам катта аҳамият берила бошланди. Сайёҳлик комплекслари, меҳмонхоналар барпо этилиб, эскилари қайта таъмирланди. "Ёшлик" меҳмонхонаси ўрнида Германиянинг "Инпро" фирмаси билан ҳамкорликда жуда қисқа муддатда қайта таъмирланган "Шодлик Палас" меҳмонхонаси учун 17600000 марка - Германия сармояси жалб этилган. "Шодлик Палас"даги сервис хизматини халқаро талабларга мос бўлиши учун у юқорида номи зикр этилган давлатнинг "Фон Кюртер Хотелс анд Консялтинг" компанияси томонидан бошқарилади.

Меҳмонхонанинг тантанали очилиши маросимида Бош вазир Ўткир Султонов, Бош вазир ўринбосари Виктор Чжен, Тошкент шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов, Германиянинг Иқтисодиёт бўйича федерал вазири Г.Рексродт ва бошқа расмий кишилар иштирок этишди.

Ўз мухбиримиз

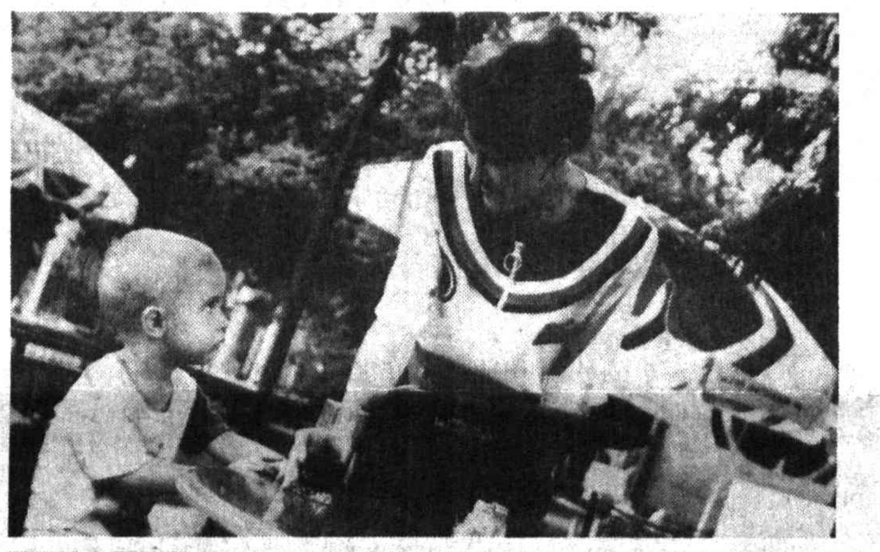

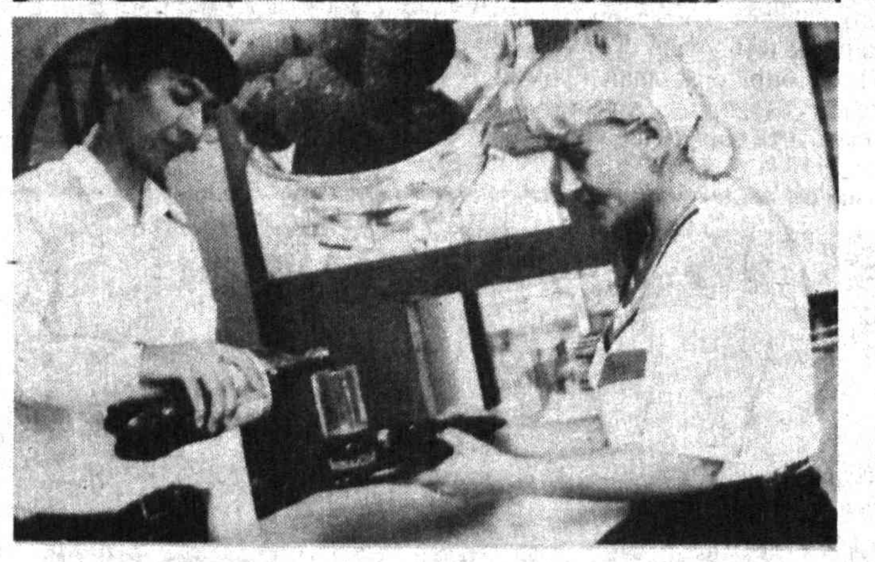

Элимизнинг меҳридарё, юртимизнинг бағри кенг. Миллати, динидан қатъий назар унда кишилар эмин—эркин, тинч—тотув яшайдилар. Бу истиқлолимиз шарофати.

ҚУТЛОВ

Тошкент шаҳар Ижтимоий Ўзаро Ёрдам "Меҳрибонлик" жамияти жамият аъзоларини ҳамда шаҳардаги барча ногиронларни озодлик ва ҳурлик байрами — республика мустақиллигининг 6 йиллиги билан чин юракдан қутлайди.

Барча азизларга Аллоҳдан сиҳат-саломатлик, бағри бутунлик тилайди. Дилларида қандай эзгу ниятлари бўлса, ҳаммаси амалга ошишини истаб қолади.

БАЙРАМ АРАФАСИДА

Куни кеча Республика Ёшларининг "Камолот" жамғармаси бошқаруви биносида Республика оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирокида матбуот конференцияси бўлиб ўтди. Унда жамғарма бошқарувининг раиси Х.Абдураимов ва раис муовини Шавкат Зариповлар қатнашиб журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб бердилар. Юртимиз ёшларининг камолот йўлидаги режалари билан ўртоқлашдилар.

Йиғин сўнгида Республика ёшлари учун чиқариладиган газета ва журналларнинг фаол ходимлари -- жонкуяр журналистларга жамғарманинг қимматбаҳо совғалари топширилди. Жумладан, "Молодеж Узбекистана" Бош муҳаррири В.Иванов, "Ёш куч" журналининг Бош муҳаррири Эркин Абдураҳмонов, "Қалб кўзи" газетаси Бош муҳаррири ўринбосари Саида Жўраева, "Тонг юлдузи" газетасидан Ҳалима Аҳмедова, "Туркистон" газетаси мухбирлари Муҳтасар Тожимаматова, Гулнора Мирзаҳошимова, Малоҳат Тошовалар ҳам байрам совғаси билан тақдирландилар.

Рашида ХУДОЙНАЗАРОВА

Ҳамкасбларга табрик

"ОИЛА ВА ЖАМИЯТ" ҲАМ...

айнан мустақиллик байрами куни ўзининг олти ёшлик тўйини нишонлайди.

Олти йил матбуот учун унчалик катта ҳам, кичик давр ҳам эмас. Мустақиллик шарофати билан кундан-кунга кўпаяётган матбуот нашрлари ўртасидан минбарга чиқиш, мухлис топишнинг ўзи бўлмайди.

Аммо ана шундай қийин бир шароитда "Оила ва жамият" кўплаб оиланинг ичига кира олди. Ёшларни, ҳаттоки етмиш ёшдан ошган қарияларни ҳам газетхонига айлантирди. Бунинг боисини, жамоанинг ёшлардан ташкил топганидан деб баҳолаш мумкин. Чунки ёшлар бор жойда доим янгиликка, яхшиликка қўл урилади.

Ўзбекистонлик барча юртдошларни мустақиллик байрами билан қутлар эканмиз, ҳамкасбларимиз "Оила ва жамият" газетаси ходимларини ҳам қўшалоқ кун билан муборакбод этамиз. Тилагимиз у ҳеч қачон ўз мухлисини, мухлислари ўз газетасини йўқотмасин.

Қатағон қурбонлари

Қатағон. Бу даҳшатли сўз менга ўн ёшимдан таниш. Бу сўзнинг мазмун-моҳиятига ҳали тушуниб етмаган эсамда, "фалончи қатағонга йўлиқибди"деган сўз қулоғимга кирганда қандайдир бир даҳшатли воқеа бўлганини ақлим билангина эмас, бутун борлиғим билан, вужудим билан ҳис этар, негадир қўрқар (негалигини тушунмасам ҳам), нимадандир ҳадиксирардим. Нимаданлигини ўзим ҳам билмасдим. Бу сўзни айтган одамнинг ифодасиданоқ англардим чоғи, қатағон қандайдир ёмон нарсалигини...

ВАТАНДОШЛАР ҚИСМАТИ

Қатағоннинг қанчалар ёмонлигини бир кунда тўсатдан англадим. Мен билган биринчи қатағон мактабдош-дугонам Роза Саидова бошига тушди. Роза менинг назаримда мактабимиздаги энг бахтли қиз эди.Унинг отаси ёзувчилигини билардим. "Ёзувчи Зиё Саиднинг қизи"дейишарди. Унга жуда ҳавасим келарди. Дадаси Москвадан копток олиб келгани эсимда. Ярми қизил, ярми кўк копток. Танаффусда Масжид Жомеъ ховлисида (мактабимиз шу мачитга жойлашган эди), мазза қилиб "чир-чир"ўйинини ўйнардик. Навбат менга етганида ҳеч кимга гал бермасдим-қўнғироқ чалингунча роса ҳузур қилиб ўйнардим.

Ана шу ўртоғимизнинг дадаси қатағонга йўлиқибди. Менинг бола онгимда қатағоннинг ёмонлиги шуки, Зиё Саид қамалган. У халқ душмани. Қамоқ- албатта ёмон нарса. Шунда мен ўзимча бирдан "хайрият"деб юбордим. "Хайрият, менинг отам қамалмаган"деб ўйлабман ўн ёшли қизалоқ. Менинг дадам- у ҳам ёзувчи, журналист, дипломат, муаллим -- Саид Аҳрорий бедарак йўқолган. Ҳар ҳолда халқ душмани эмас-ку. Отам 1930 йил куз кунларининг бирида эрта билан ишга кетганича бедарак йўқолганлар. Лекин етимлик хўрликлари, 1933 йиллдаги қаҳатчилик, 1941 йилда бошланган ва беш йил давом этган уруш йилларидаги ва ундан кейинги тикланиш йилларидаги машаққатлар қатағон солган мусибатларни орқа планга ўтказиб юборганди.

Бирдан яна қатағон бошланди. Тошкентнинг Биринчи май кўчасидаги йигирманчи рақамли бинода макон топган Ўзбекистон Ёзувчилари Уюшмасида қандайдир биз ёшлар (ўша пайтда йигирмада эдим) тушунмайдиган воқеалар бўла бошлади. Мен хизмат қилган "Ўзбекистон хотин-қизлари" журнали шу бинода эди. Ҳар куни ишга келсак бир нохуш хабар кутарди бизни. Эшик тагида кирган-чиққанни кузатиб ўтирадиган Лена хола эшикдан кириб борганимизда шивирлайди: "Шоир Шайхзодани қамабдилар..."

Шундай нохуш хабар кун сайин давом этаверса, киши бўлса-бўлмаса таҳликада қоларкансан...

Яна бир куни орқаваротдан шоир Шуҳрат қамалганини эшитсанг, бошқа бир куни: "Саид Аҳмад қамалибди". Ҳаммаёқ шивир-шивир, овоз чиқариб гапирадиган одам қолмади дейишади.

Ҳайрон бўламиз. Катта ёшдаги адибларнинг бирон бир гуноҳи бўлса бордир, лекин Шуҳрат, Саид Аҳмад каби замонида урилиб, Совет замонида ўсганларнинг гуноҳи нима?

Зимдан бошингдан кечган фикрлардан ўзингни қўярга жой топмайсан.

Лекин ҳақиқат шундайин бир ўтда ёнмас, сувда чўкмас матоҳ эканки, қирқ йилда бўлса ҳам очилар экан. Орадан беш йил ўтар-ўтмас қамалган адибларимиз олдинма-кейин қайтдилар, ҳаётдан ўз ўринларини олдилар, адабиётимизнинг кемтик бўлиб қолган жойларини тўлдирдилар.

Орадан йиллар ўтиб, 1957 йилга келиб 1930 йиллардаги қатағон қилинганлар иши кўрилиб Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат каби қатор адиблар оқланди. Кейин билишимча, ўша йилларда оқланганлар фақат шу тўрт-беш адиб эмас, жуда кўп бўлган экан. Менинг отам журналист ва адиб Саид Аҳрорий ҳам ўшанда оқланган эканлар (Отамнинг қамалганлигини, Москвада суд қилиниб, ўн беш миллий истиқлолчи қаторида 1931 йилда отилганини 1991 йилда билдим. Сўнг 1997 йилга келиб беш миллий истиқлолчи отилгач, Москвадаги Ваганков қабристонига яширинча дафн этилганлигидан хабар топдим).

Журналистлигим қўл келиб, дадамга доир жиноий ишни ўрганиш насиб этиб, Ўзбекистон ҳудудида фаолият олиб борган "Миллий истиқлол" номидаги озодлик ҳаракати аъзоларидан 87 нафари ГПУ тарафидан териб олиниб, ҳибсга олингани, 15 нафари Москва ва Тошкентда отилиб, қолганлари уч йилдан ўн йилгача узоқ совуқ ўлкалардаги концлагерларга йўлланганлигидан дарак топдим. Ишни ўрганиш жараёнида дадам сафдошларидан айримларининг номини ёзиб олганман. Ким билади, балки уларнинг фарзандлари, яқин- йироқ қариндошлари улар тақдиридан бехабар бўлиши мумкин. Ахир биз отамнинг фожиали тақдиридан олтмиш йил ўтгачгина огоҳ бўлдик-ку. Булар бари 1930 йил қатағонига йўлиққан бахти қаролар. Уларнинг кейинги тақдири қандай бўлган бу менга қоронғу. Азиз ёшлар! Оталаримиз қисматига бефарқ бўлманг.

Билганларингизни редакцияга ёки шахсан менга хабар қилинг. Мактубларингизни кутамиз.

Холида АҲРОРОВА,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

Таъзим

БАХТЛИМАН

Нодирбек ҲУСАИНОВ,
Наманган шаҳридаги ўзбек-турк лицейи ўқувчиси:

-- Аввало мен шунинг учун ҳам бахтлиманки, мустақиллик туфайли шаҳримизда очилган ўзбек-турк лицейида таҳсил олиш шарафига муяссар бўлдим. Бу ерда билимдон ва меҳрибон устозлар сабоғидан кўп нарсаларни ўргандим. Иқтидорли, изланувчан дўстлар орттирдим.

Яна шундан бахтиёрманки, бу йил Туркияда ўтказилган атроф-муҳитни муҳофаза қилиш мавзусидаги халқаро олимпиадада иштирок этдим. Унда менинг "Сув ва ҳаво кирлигини ўлчаб аниқлашда опто-электроник элементлардан фойдаланиш" деб номланган лойиҳам юқори баҳоланиб, олтин медаль билан тақдирланди.

Албатта, бу ютуқ нафақат менинг, балки лицейимизнинг зукко муаллимлари ва аҳил талабаларининг ҳам ютуғи деб ҳисоблайман.

МАМНУНМАН

Равшан ВОҲИДОВ,
Наманган тумани фуқароси:

-- Бир неча йиллардан бери шахсий автомобиль сотиб олишни орзу қилардим. Шу мақсадда озгина маблағ ҳам жамғаргандим. Мен яқинда ана шу орзуимга эришдим. Яна шуниси қувончлики, Ўзбекистоннинг ўзида ишлаб чиқарилган "ДАМАС" русумли автомобилни кредитга сотиб олиш бахтига муяссар бўлдим.

Жаҳонда 30 га яқин мамлакатда автомобил ишлаб чиқарилса, шулар қаторидан бизнинг мустақил давлатимиз ҳам муносиб ўрин олганлигидан қалбим фахр ва ифтихор туйғуларига тўлди.

Ўзимизда шундай қулай ва ихчам, кам ёнилғи сарфлайдиган автомобиллар ишлаб чиқарилганидан бениҳоя хурсандман. Бошқа мамлакатларнинг автомобилларидан ҳеч қолишмайди.

Хуллас, мустақиллик туфайли Ўзбекистон ҳам автомобилсозлик соҳасида дастлабки қадамларни қўйди. Мен шу мамлакатнинг бир фуқароси сифатида келажакда республикамизда автомобилсозлик янада ривожланиб, равнақ топишига ишонаман ва бундан мамнунман.

Таҳририятга ёзадилар

ЯНГИ ТАДБИР

"Камолот" жамғармасининг Жиззах вилоят бўлими меҳнат ва аҳолини иш билан таъминлаш бошқармаси ҳамда тадбиркорлар палатаси томонидан "Вилоятда бўш иш ўринлари ҳамда ҳунармандлар кўргазмаси" ўтказилди. Бу кўргазмани ўтказишдан мақсад бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиққан ҳолда янги иш жойлари ташкил этиш, ёшларни иш банд қилиш, касб-ҳунарга ўқитиш ва йўналтириш ишларини янада яхшилашдир.

Ташкилотчилардан бири Ш.Ахроркулов шундай деди:

-- Ёшларни иш билан таъминлаш уларнинг худа-беҳуда санқиб юришларига чек қўйиш, ёшларни жиноят йўлига кириб кетмаслигининг олдини олиш бизнинг энг асосий мақсадимиздир.

Э. ЎРОҚОВ

ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Тошкент шаҳар С.Раҳимов туманидаги академик Обид Содиқов номли 249-мактаб жамоаси янги 1997-98 ўқув йилини жуда катта тайёргарлик билан кутиб олмоқда.

Мактабда туман халқ таълими бўлимининг ёрдами ҳамда "Беруний", "Мирзо Ғолиб" маҳаллаларининг кўмагида анчагина таъмирлаш ишлари амалга оширилди.

Мактабга "гимназия" мақоми берилганига икки йил бўлди. Ана шундан буён кўпгина эзгу ишлар амалга оширилди. Мактаб жамоаси ўз фаолияти давомида турли янги фикр, ташаббуслар билан майдонга чиқди. Туман миқёсида белгиланган янги режалар аввало мана шу гимназия мактабида амалга оширилди.

Бу йил эса ўқитувчилар жамоаси келишган ҳолда, мактаб Низомига кўра ўқувчиларни бир хилдаги мактаб либосларига ўтказишга қарор қилди. Ҳозир бу либослар мактабнинг ўзида сотиляпти.

Ўтган йили Тошкент шаҳар Банк Ассоциацияси билан ҳамкорликда 9-синфда 1 та махсус лицей синф очилган эди. Янги ўқув йилида эса Банк ҳомийлигида 1-синфга ўқувчилар қабул қилинади ва уларга иқтисодиёт, чет тили, математика фанлари чуқур ўргатилади.

Заҳро АЗИЗОВА

Истиқлолинг куйлаймиз, онажон — Ватан!

ҲУРРИЯТ АЛЁРИ

Озод, ҳур ватаннинг ўғлиман озод,
Кун-бакун кўнглим ҳам сарбаланд, обод,
Кун келиб жумла эл бўлгай Хонобод,
Ҳур ният муборак, она диёрим,
Ҳуррият муборак, она диёрим.

Тарихинг бўйлагай минг бир йилларни,
Кўрдинг машаққатли, мушкул йўлларни,
Озодлик боғида турфа гулларни
Саралаб, кўкраги осмон ўзбегим,
Шуҳрати тилларда достон ўзбегим.

Толеинг қуёши тобора порлар,
Бахтли истиқболинг кун сайин чорлар,
Доира, танбуру дуторy торлар,
Бахту иқболингни куйлайди ёниб,
Жумла эл жўровоз, жўрдир қувониб.

Боболарим ўтган, эй азиз диёр,
Авлодларим сенда яшар бахтиёр,
Сен борсан, то абад менга толе ёр,
Безавол иқболим, шуҳратим шоним,
Эй жаннатмаконим, эй кахкашоним.

Абдул ҲАМИД,
журналист

ЗАМОНДОШЛАРГА

Ватан - менинг кўнглим,
Ватан - сенинг кўнглинг,
Ватан обод бўлар,
Кўнгил обод бўлса!

Тобора юксалар,
Орзулар нарвони,
Тинч бўлса, яшнаса,
Ватаннинг кўргони.

Белингни боғлагин,
Кўнглингни чоғла,
Меҳр қўй, Ватаннинг
ҳар гўшасига,
Ватан обод бўлар,
Кўнгил обод бўлса!

Дўстим, елкадошим
Сафларда бор бўл,
Улуғ Истиқлолга
Бошлади Сорбон.
Кўнглимизда ҳурлик,
Елкамизда ҳурлик.

Истиқлол туғини
Кўтарди карвон -
Бизлар карвон бўлдик,
Сафдош - беармон!

Обод Ватанларда
Ободлик байрам,
Озод Ватанларда
Озодлик байрам,
Чеҳрангда табассум
Кўрсам замондош,
Кўнглимда байрамдир,
Кўнглимда байрам.
Бахтинг шу - Истиқлол
Офтоби бошда,
Қалбингдан тафт олур
Ҳатто қуёш-да!
Миннат йўқ,
Еганинг бир чўқим ошда !
Ватан обод бўлар
Кўнгил обод бўлса!

Ўктам МИРЗАЁР

ЙЎЛИНГ ПОРЛОҚ ЎЛКАМ

Она Ватан камолига мустақиллик асосдир,
Бахтимизга кенг йўл очди эркинлик берган дастур
Ҳур диёрим гул қўйнида меҳнат завқи авжида,
Азиз элим жасорати тенгсиз мардликка хосдир.
Халқимизнинг юрагида сўнмас ватан туйғуси,
Эркин, озод диёримга чин юракдан ихлосдир.
Келажагинг порлоқ ўлкам, дилдан қувон, эй Тўра,
Буюк бойлик — халқ дуоси битмас давлат эъзоздир!

Тўра ЖУМАН,
нафақахўр

СЕН ҚАЛБИМДАСАН

...Ватан, сен қандай, мўъжизасанки, сени деб одамлар қўлларига қурол оладилар, не-не аждодларим сени деб жон таслим қилганлар?! Нега Бобур сенинг васлингга етолмаганидан оҳлар чекди?! Сен қайси бир сеҳринг билан одамларни маҳв этгансан, уларнинг юрагини забт этгансан?!

Юртим, шуларни ўйлаб, сени меҳри дарё дегим келади.

Бунга фақат онанинг меҳр қучоғи бас келгай.

Дунё улкан боғ бўлса, сен ундаги бир ниҳолсан, юртим!

Бу ниҳолни авайламоқ фарзандларинг бурчидир.

Сенга хиёнат қилганлар хор, зор бўлиб ўтадилар, ватангадо бўладилар.

Жалолиддин Мангубердини эслайман. Эслайману қуйидаги фикрлар қуйилиб кела бошлайди:

Ватан дея яралдим қондан,
Ватан дея кечурман жондан.

Дарҳақиқат, мен ҳам ўша буюк аждодларимнинг давомчиси, авлоди сифатида дилни жунбушга келтирувчи бу мисраларга имон келтиргим келади. Илоҳим, осмоннинг беғубор, заминнинг бегидир бўлсин, юртим!!!

Ирода Ҳожиева,
Урганч Давлат Университети талабаси.

ЖАҲОНГА ЮЗ ОЧАЁТГАН САНЪАТ

Ватандошимиз Барно Ҳақназарова Макао (Португалия)да бўлиб ўтган пианиночиларнинг халқаро танловида фахрли дипломни қўлга киритди. Танлов шу йилнинг 13 июнидан 6 июлигача ўтказилди. Унда жаҳоннинг ривожланган ўн уч мамлакатидан 50 дан ортиқ иштирокчи қатнашди.

Бир неча босқичда ўтган танловда мусиқий маълумот, ижрочилик маҳорати, чолғу асбобларининг техник сирасрорлари каби жиҳатларга алоҳида аҳамият берилди. Кўрик босқичларидан муваффақиятли ўтган Барно Бах, Моцарт, Шопен, Ровель, Бетховен, Дебьюсси, Рахманинов, Брамс, Шостакович асарларидан намуналар ижро этди. Ўнлаб қатнашчилар орасида ўзбекистонлик ягона иштирокчи ҳайъат аъзоларининг диққатини ўзига жалб эта олди. Фортепьяно учун оркестр билан ижро этиладиган куй ва мусиқа ихлосмандларини буткул сеҳрлаб қўя олди.

Иқтидорлилар — юрт бахти

Умуман олганда бу созанданинг илк муваффақияти эмас, 1993 йилда у Бишкек шаҳрида ўтказилган Марказий Осиё пианиночиларининг халқаро танловида иккинчи ўринга сазовор бўлганди.

Аслида Барно мусиқий муҳитда вояга етди. Отаси таниқли дирижёр, профессор, Ўзбекистон халқ артисти Зоҳид Ҳақназаров қизининг пухта мусиқий таълим олишига ўзига хос таъсир кўрсатган бўлса, онаси Раъно Ҳақназарова муҳандис бўлишига қарамай Барнонинг санъат оламига дадил қадам қўйишида асосий сабабчи бўлди. Успенский номидаги республика мусиқа мактаб-интернатда таниқли муаллима Тамара Попович қўлида таҳсил кўрди. Тошкент Давлат Консерваториясини тамомлаб, аспирантурада ўқишини давом эттирди. Ҳозирда Барно Ҳақназарова "Ўзбекнаво" гастроль-концерт бирлашмаси қошидаги Миллий Симфоник оркестрида фаолият кўрсатиш билан бирга ўзи билим олган мактаб-интернатда болажонларга дарс беради.

- Бугунги кунда замонавий миллий қўшиқчилигимиз бир қатор қийинчиликларни бошидан кечиряпти. Сиз бунга қандай қарайсиз? - сўраймиз созандадан.

- Биз -- ижодкорларнинг асосий вазифамиз халқнинг қалбидан жой оладиган куй-қўшиқларни яратишдан иборат, - дейди у, - Албатта мусиқани профессионал санъатшунос даражасида тушуниш ҳар ким учун ҳам шарт эмас. Очиқ тан олиш керакки, саёз, енгил-елпи қўшиқларни ёшлар тинглашяпти. Демакки, унга ҳозирча эҳтиёж оз бўлса-да бор. Бу ҳам тингловчининг дунёқараши, тафаккури, олган тарбиясига боғлиқ. Бироқ одамлар мусиқий дидини, савиясини ошириш бизнинг соҳа ходимлари зиммасидадир.

Барно кўпроқ мақом, миллий йўналишдаги оҳангларни севиб тинглайди. Истиқлол боис миллий мусиқамиз жаҳоннинг тараққий этган давлатларида эътироф этилаётганидан беҳад мамнун.

- Мустақиллик боис санъатимиз жаҳонда тан олинмоқда,—фахр билан айтади Барно. Хоҳ у мумтоз ашула, хоҳ классик мусиқа бўлсин дунё халқлари бугун ўзбекнинг санъатидан баҳраманд бўляпти. Илгари бундай имконият қайда эди дейсиз?!

Назокат УСМОНОВА

Сиз кутган учрашув

Муҳаббат ҳақида биз санаб адоғига етолмайдиган йиллардан буён ёзилган.

Муҳаббат тарихнинг варағида эскирмайдиган сўз.

Кўнгил қўйган қизинг ташлаб кетиши мумкин, яхши кўрган қўшиқчинг овозидан ажралиши мумкин, севган мусиқанг бутунлай йўқолиши мумкин. Аммо бир сўз Муҳаббат ўлмайди. Янгиланаверади. Муҳаббатдан кўнглинг қолмайди. Шундан-да инсон умри етмишларга етиб, етмишлардан ошади.

Қишлоқликлар "Рўмолча"даги жинни хотиннинг қизини, "Домла"даги Рисолатни яхши кўришади жон-жонидан. Ва ҳар гал ўша қиз қандайлигини сўрашади. Ҳамқишлоқларим талаби, қолаверса юрак амри билан "Ҳамза"га йўл олдим. Не-не буюкларни ўз бағрида олқишлаган, ардоқлаган бино. Бу ер мени яна бир ардоқли инсон, театр чечакларидан бири Лола Элтоева билан учрашиш бахтига муяссар қилди.

Суҳбат мен орзу қилганчалик самимий ва ўзаро кечди.

-- Лола опа, суҳбатимизни ўзингиз ҳақингизда бошласак. Содда халқимизни биласизку, кўпроқ сизнинг кимлигингизга қизиқишади.

-- Шунинг учунда ҳамма ўзбек халқини яхши кўради, ардоқлайди. Сўзимнинг бошида бутун юртдошларимни истиқлол, эрк байрами билан қизғин қутлайман. Ўзбекнинг ана шундай яхши кунлари доим бор бўлсин илоҳим.

Ўзим ҳақимда гапирадиган бўлсам, Тошкент шаҳрида туғилганман. 44-мактабни битирганимдан кейин театр ва рассомлик санъати институтида таҳсил олдим. Менга энг катта бахт -- Ҳамза театрида ишлаш насиб этди. Каммикўпми мухлислар учун рол ижро этаётганимдан хурсандман.

-- Актёрларнинг ўз сулоласи бўлади...

-- Оиладаги сулола боши ўзимман. Мендан бошқа ҳеч ким санъаткор эмас. Аммо уйдагиларим санъатни қадрлашади.

-- Лола опа, сир эмас ижодкорнинг, айниқса, артист халқининг ярим умри кўчада, тасвирга тушишлару гастролда ўтади. Шунда уйингиздан "уф" деган овоз эшитиладими?

-- Сизни тушундим. Мен чарчаб келиб "уф" дейишим мумкин. Аммо ота-онам ҳечам ишимдаги "саргардон" юришларимдан нолимайди. Улар учун мен эл севган актёр бўлсам бўлди. Улар шу касбни танладингми унинг чўққисига чиқишга интил дейишади.

-- Кўпчиликнинг назарига тушган "Домла" видеофильмидаги Рисолат ролингизга ўзингиз қандай баҳо берасиз?

-- Ўзингга ўзинг баҳо бера олмайсан. Уни мухлислар баҳолашсин. Аммо бу рол ўзимга жуда ёқди. Рисолат ҳақиқий қишлоқ қизининг образи. Унинг туришида бир ажиб соддалик бор. Унинг домласига бўлган муҳаббатини кўпчилик бошқача маънода тушунади. Бу муҳаббат бир инсонга бўлган ҳақиқий ва беғубор ҳурматдир.

-- Мабодо сизга бошқа ролни таклиф этишганида...

-- Балки Рисолатчалик ўйнай олмасмидим. Ҳозир маълум сабабларга кўра видеофильм намойиши тўхтаб қолди. Аммо тез кунда яна учрашсак керак.

-- Лола опа, Сизни доимо ижобий образларда кўришга ўрганганмиз. Аммо эшитишимизча "Ўтган кунлар"да Зайнаб бўлиб чиқаркансиз?

-- А.Қодирийнинг "Ўтган кунлар" асари истиқлол шарофати билан қайта суратга олинмоқда. Бу асарга мени таклиф қилишганини эшитиб роса хурсанд бўлдим. Зайнаб образига келадиган бўлсак, у биз ўйлаганчалик ёмон образ эмас. Унинг елкасига ҳаёт мажбурият юклайди. Ҳозир "Ўтган кунлар"ни ўқирканман кўпроқ Зайнабнинг очилмаган қирраларига эътибор бераман. Ўйлайманки, А.Қодирийдек зот меҳр билан таърифлаган Зайнабимга томошабиннинг бўлган муносабатини ўзгартира оларман. Янги олинаётган фильмда Зайнаб билан боғлиқ саҳналар батафсил ёритилган.

-- Лола опа, сўнгги савол. Сиз ўзингиз истаган ролингизни ижро эта олдингизми?

-- Таъбим шунақа, рол танламайман, ролларимни бир-биридан ажратмайман ҳам. У ёмон чиққан бўлса айб ролда эмас, ўзимда.

ЛАЙЛО суҳбатлашди.

БАРМОҚЛАР ДАМ ОЛАМИЗ ДЕЙДИ

Аёллар ажойиб-да, ясантусан, зеб-зийнат аксарият аёлларнинг энг суйган иши десак хато кетмаймиз. Шунинг учун бўлса керак, улар баъзан меъёрга риоя қилмай қўйишади. Лекин ҳар нарсада ҳам меъёр бўлгани яхши.

Шуниям биламизки, баъзи аёллар бир эмас, бир-биридан нафис бир неча узукни тақиб, кўз-кўз қилиб юришади. Буни кўрган кўз қувониши табиий. Аммо... Аммо бундай тақинчоқларни тақишда ҳам меъёр бўлиши керак экан...

Нега дейсизми?

Гап шундаки мутахассисларнинг айтишича, бармоқларимизда ҳам ички аъзоларимиз билан алоқадор бўлган кўплаб сезги нуқталари мавжуд экан. Келинчаклар суйиб кечакундуз бирдай қўлдан қўймай, номсиз бармоққа /жимжилоқ/ билан ўрта бармоқ оралиғидаги тақиб юрадиган никоҳ узуги, мутахассислар фикрига кўра, жинсий аъзолар ва эндокрин безлари хасталигини келтириб чиқарар экан.

Ўрта бармоққа тақилган узук -- атеросклероз, гипертония хасталиклари сабабчиси бўларкан.

Узукни муттасил кўрсатгич бармоққа тақиб юрган кимса остеохондроз ва радикулит дардига чалинаркан.

Узукни узлуксиз жимжилоққа таққан одамнинг ўн икки бармоқли ичагида касаллик пайдо бўлишини аниқлаганлар.

Қиссадан ҳисса шуки, ҳар нарсанинг ўз ўрни бўлганидек, ўз вақти ҳам бўлади. Ишдан, меҳмондан, тўй-томошадан қайтгач узукларни ечиб бармоқларга дам бермоқ маслаҳат кўрилади.

Яна бир маслаҳат, оқшом палла уйқуга ётишдан аввал ҳам тақинчоқларни ечиб танга дам берилса, нур устига аъло нур бўлади. Шу маслаҳатга риоя қилсангиз, танангиз дам олади, кўнглингиз эса хотиржам бўлади. Ота-боболаримиз фотиҳага қўл очганда, яратгандан тани-сиҳатлигу хотиржамлик тилаши бежиз эмас...

"Труд" газетасидан
М.ЗИЁХОНОВ таржимаси

"ТУРКИСТОН" ЯНГИЙЎЛДА

Кўҳна Қовунчининг тарихи мозийга дахлдор. Тарихий манбалардан ҳам маълумки пойтахт вилоятининг бу жаннатмакон гўшасидан улуғ алломалар, дин пешволари, сиёсий арбоблар ва турли фозил кишилар етишиб чиққан. Куни кеча улуғ айём арафасида туман ёшларининг "Туркистон" таҳририяти ходимлари билан бўлган учрашуви, чин маънода "туркистон"чилар байрамига айланиб кетди. Чунки унда газета ходимларидан ташқари ўзларининг шеърий машқлари билан мунтазам қатнашиб турадиган қаламкашларнинг чиқишлари, мухлисларнинг қизғин мунозаралари ва мушоиралари учрашувга байрамона ва кўтаринки руҳ бахш этди. Шаҳарнинг Алишер Навоий номли истироҳат боғида бўлиб ўтган бу анжуманда шаҳар ҳокимининг биринчи муовини Саидаҳмад Умирбоев сўзга чиқиб шундай деди:

-"Туркистон" раҳбарияти ва ходимлари, унинг доимий ва фаол ижодкорлари билан янгийўллик ёшларнинг бу учрашуви ёшларимиз қалбида узоқ сақланиб қолади.

Шаҳримиз йигит-қизларининг ижтимоий ҳаётда фаол қатнашишлари, илм, касб-ҳунар эгаллашларида, ёшлар орасида жиноятчиликнинг олдини олишда Янгийўл шаҳар ҳокимлиги, "Камолот" жамғарма бўлими, шаҳар Ички ишлар бошқармаси, Халқ таълими бошқармаси ва бу ердаги билим юртлари ҳамкорликда катта ишларни амалга оширмоқда.

"Туркистон" газетаси бош муҳаррири А.Ниёзов таҳририят жамоаси фаолияти ҳақида сўзлаб берди.

ЮЗМА-ЮЗ

Учрашувда янгийўллик ёшлар газета фаолияти ҳақидаги фикр, мулоҳаза ва таклифларини билдирдилар.

Ирода БЕКХЎЖАЕВА, Тиббиёт коллежи толибаси:

-- Негадир "Туркистон" саҳифасида танқидий мақолалар кам берилади.

Манзура МИРСАИДОВА:

-- Мен ҳам дугонам Ирода каби шу коллеж толибасиман. Агар чет эл ёшларининг ҳаёти, уларнинг ижтимоий ҳаётда тутган ўринлари ҳақида материаллар берилса газета янада қизиқарли чиқарди.

Фотима ШОАЛИМОВА:

-- Биз бўлғуси тиббиётчиларни бўлажак ҳамкасбларимизнинг ҳаёти қизиқтиради. Таҳририят шу йўналишда зарур тадбирларни режалаштирса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Анжуманда яна кўп мухлислар газета таҳририяти ходимларига ўз, мулоҳаза ва таклифларини изҳор этдилар.

Шундан сўнг мушоира бошланиб кетди. "Туркистон"чилардан Юсуф Худойқул, Темир Қурбон, Мухтасар Тожимаматова шунингдек, ёш шоирлар Алишер Назаров, Рашида Худойназарова, Эшмўмин Бобоёровлар ўз машқларини ўқиб бердилар. Қизғин мушоирадан таъсирланиб кетган Янгийўл шаҳар кўрлар жамияти раиси Мелс Қорабоев қозоқ тилидаги ҳазил шеърларини ёшларнинг эътиборига ҳавола этди. Таниқли шоир Абдулла Турдиев мухлисларнинг талаби билан бир неча маротаба ўз шеърларидан ўқиб берди.

Шу пайт Толибжон Ҳалимов раҳбарлигидаги "Янгийўл" гуруҳи "Тўйлар муборак" ашуласини бошлаб юборганда ёшларнинг вужудини ҳаяжон ва эҳтирос чулғаб олди. Чунки даврага тўрт нафар келин ва куёв кириб келди. Бу ерда шаҳар "Бахт уйи" бўлимининг ташаббуси билан бир ёстиққа бош қўяётган тўрт нафар йигит-қизларнинг никоҳларини қайд этиш маросими ташкил этилди. Фотомухбиримиз Александр Герасимов шошиб қолганидан кетма-кет суратга тушира бошлади. Келин-куёв Дилафруз-Нодиржон, Гулнора-Асҳад, Татьяна-Алексей, Дилнора-Умиджонларнинг никоҳини шаҳар "Бахт уйи" бўлими бошлиғи Саида Мўминова расман қайд этганидан сўнг шаҳар ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси Ханифа Ҳайдарова ва "Туркистон"чилар ёшларни муборакбод этишди .Санъаткорлар ижросидаги шўх қўшиқ ва дилрабо куй садолари остида анжуман ҳақиқий тўй тантанасига айланиб кетди.

Саид АЗЛАР

(Газетанинг навбатдаги сони 6 сентябрда чоп этилади)

ЭЪЛОН

Журналистларни қайта тайёрлаш халқаро жамоатчилик маркази 8-12 ва 15-19 сентябр кунлари оммавий ахборот воситалари раҳбарлари учун махсус семинарлар ўтказади.

Семинарларда республикамизнинг таниқли давлат ва жамоат арбоблари маъруза қиладилар.

Айни пайтда Марказ ушбу семинарларда иштирок этиш истагини билдирганлар аризасини қабул қилмоқда.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳ кўчаси 45 уй.
Телефон: 45-86-15, факс: 45-79-93
Семинарлар Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси биносида ўтказилади.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Шавкат ҚУЛИБОЕВ

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ишлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.
Дизайн устаси: С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0513.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти —21.30
1 2 3 4 5 6